

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD

OFFICIEEL ORGAAN van het
MINISTERIE VAN OORLOG

114de JAAR

Nr. 2

November 1945

Nadruk verboden

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
Redactie: J. J. C. P. WILSON, Generaal-Majoor van den Generalen Staf
M. R. H. CALMEIJER, Kolonel van den Generalen Staf
D. A. v. HILTEN, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf
MR. W. J. v. DIJK, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
J. M. JANSEN, Majoor der Infanterie
J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie, Secretaris

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS. Bezuidenhout 9, Den Haag, Tel. 77.18.58, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Overzicht organisatie Kon. Landmacht	66
De herovering van het vliegveld Ockenburg	69
Nieuws van de maand	71
Uit de Legerorders (L.O. 27—78)	73

Redactioneel gedeelte

Grepen uit den huidige strijd in Ned.-Indie	78
De aanslag op de Waalbrug te Nijmegen in 1944, door H. T. J. M. Lohmeijer, Majoor der Genie	84
De luchtlandingsoperaties in Nederland, herfst 1944, door A. D. Bestebreurtje, res. Majoor der Infanterie	87
Verdediging van oorden in etappegebied en operatiebasis door J. J. Wijnsouw, Kapitein der Infanterie	97

VERZENDING AAN INGEDEELDE OFFICIEREN

De exemplaren voor beroepsofficieren, die zijn ingedeeld en voor reserve-officieren in werkelijken dienst worden vanwege het Ministerie van Oorlog collectief gezonden aan de onderdeelen in binnen- en buitenland en daar gedistribueerd. Aan commandanten van onderdeelen wordt verzocht correspondentie over de benodigde aantallen te richten tot het Ministerie van Oorlog, Militair Kabinet.

ABONNEMENTEN

Niet ingedeelde officieren en anderen kunnen zich abonneren bij Moorman's Periodieke Pers, Bezuidenhout 9, Den Haag, postrekening 44715 à f 3.— per kwartaal; inningskosten 15 cent, tenzij ten minste 2 weken vóór het nieuwe kwartaal wordt gegireerd.

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD

OFFICIEEL ORGAAN van het
MINISTERIE VAN OORLOG

114de JAAR

Nr. 2

November 1945

Nadruk verboden

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
Redactie: J. J. C. P. WILSON, Generaal-Majoor van den Generalen Staf
M. R. H. CALMEIJER, Kolonel van den Generalen Staf
D. A. v. HILTEN, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf
MR. W. J. v. DIJK, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
J. M. JANSEN, Majoor der Infanterie
J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie, Secretaris

Abonnement f 3.— per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Bezuidenhout 9, Den Haag, Tel. 77.18.58, Postrekening 44.715

Inhoud

Officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog

Overzicht organisatie Kon. Landmacht	66
De herovering van het vliegveld Ockenburg	69
Nieuws van de maand	71
Uit de Legerorders (L.O. 27—78)	73

Redactioneel gedeelte

Grepen uit den huidige strijd in Ned.-Indie	78
De aanslag op de Waalbrug te Nijmegen in 1944, door H. T. J. M. Lohmeijer, Majoor der Genie	84
De luchtlandingsoperaties in Nederland, herfst 1944, door A. D. Bestebreurtje, res. Majoor der Infanterie	87
Verdediging van oorden in etappegebied en operatiebasis door J. J. Wijnsouw, Kapitein der Infanterie	97

VERZENDING AAN INGEDEELDE OFFICIEREN

De exemplaren voor beroepsofficieren, die zijn ingedeeld en voor reserve-officieren in werkelijken dienst worden vanwege het Ministerie van Oorlog collectief gezonden aan de onderdeelen in binnen- en buitenland en daar gedistribueerd. Aan commandanten van onderdeelen wordt verzocht correspondentie over de benodigde aantallen te richten tot het Ministerie van Oorlog, Militair Kabinet.

ABONNEMENTEN

Niet ingedeelde officieren en anderen kunnen zich abonneren bij Moorman's Periodieke Pers, Bezuidenhout 9, Den Haag, postrekening 44715 à f 3.— per kwartaal; inningskosten 15 cent, tenzij ten minste 2 weken vóór het nieuwe kwartaal wordt gegireerd.

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

Overzicht

van de Organisatie der Kon. Landmacht op 1 November 1945.

In De Militaire Spectator, October 1945, Nr. 1, is een overzicht gegeven van de organisatie van de Koninklijke Landmacht op 16 October 1945. Daarbij werd de aantekening geplaatst, dat op 1 November 1945 een ingrijpende wijziging in de hoogere bevelvoering zou worden doorgevoerd en dat op de hier uit voortvloeiende veranderingen in de organisatie nader zou worden teruggekomen.

De op 1 November 1945 ingetreden wijzigingen in de hoogere legerleiding omvatten de volgende maatregelen.

1. Reorganisatie van het Ministerie van Oorlog.

De IIe Afdeeling (Generale Staf) van het Ministerie is opgeheven.

Ingesteld is het Militair Kabinet van den Minister; als Chef van dit Kabinet treedt op de Kolonel van den Generalen Staf M. R. H. Calmeyer.

Het Militair Kabinet heeft tot taak den Minister en den Secretaris-generaal bij te staan in alle aangelegenheden van strategischen, militair-organisatorischen, militair-technischen en krijgstuhtelijken aard.

Bovendien wordt de van het Ministerie uitgaande publieke voorlichting door het Militair Kabinet verzorgd.

De IVe Afdeeling (Artillerie) en de VIe Afdeeling (Intendance) zijn opgeheven. De overige afdeelingen zijn ondergebracht in een groep A en een groep B.

Groep A omvat:

Afdeeling A. I (Militair Personeel), vroeger Afd. III A.

„ A. II (Pensioenen), vroeger Afd. III C.

„ A. III (Dienstplicht), vroeger Afd. VII.

„ A. IV (Sociale Zorg). Bij deze afdeeling is tevens ondergebracht de vroegere Afd. III D (geneeskundige verzorging enz.).

De afdeelingen van de A-groep staan gezamenlijk onder een nieuwen functionaris, den Adjutant-generaal.

De dienstkring van den Adjutant-generaal omvat alle aangelegenheden van personeelen aard betreffende het militair personeel der Koninklijke Landmacht. Als Adjutant-generaal treedt op de reserve Luitenant-Kolonel der Jagers, Mr. W. J. van Dijk.

De aangelegenheden betreffende de geestelijke verzorging en den Psychologischen Dienst behooren mede tot het arbeidsterrein van den Adjutant-generaal.

Groep B omvat:

Afdeeling B. I (Juridische Zaken), vroeger Afd. I.

„ B. II (Comptabiliteit), vroeger Afd. VIII.

„ B. III (Burgerpersoneel), vroeger Afd. III B.

- Afdeeling B. IV (Terreinen en Gebouwen), vroeger Afd. V.
„ B. V (Secretarie, Index en Archief), vroeger Afd. XI.
„ B. VI (Huishoudelijke Dienst), vroeger Afd. XII.

Buiten de afdeelingen staan het bureau van den Adjudant van den Minister en het bureau van den Secretaris-generaal.

2. Aan den Chef van den Generalen Staf is de hoogste bevelsbevoegdheid in de Koninklijke Landmacht opgedragen.

Van 1 November 1945 af staan rechtstreeks onder de bevelen van den chef van den Generalen Staf :

de wnd. Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten (van 19 November af heet deze „Commandant-Divisie A”);

de commandant der Nederlandsche troepen in Engeland met de onder diens bevel staande onderdeelen en het in Engeland in opleiding zijnde personeel der Koninklijke Landmacht ;

de Territoriaal Bevelhebber in Nederland met de onder diens bevel staande onderdeelen, de gezagstroepen ;

Commandanten der Koninklijke Landmacht voor zoover in hun instructies niet anders is of zal worden bepaald.

Als chef van den Generalen Staf is op 1 November 1945 opgetreden de luitenant-Generaal van den Generalen Staf Mr. H. J. Kruls, terwijl van dien datum af de Generaal-majoor van den Generalen Staf P. L. G. Doorman, als sous-chef van den Generalen Staf is opgetreden.

3. Ingesteld is de functie van Kwartiermeester-generaal der Koninklijke Landmacht.

In deze functie zijn gecombineerd de vroegere functies van den Hoofdintendant, van den Directeur voor het Materieel der Landmacht, van den Directeur van den Etappen- en Verkeersdienst en van den Inspecteur der Genie (zonder diens bemoeienissen met het personeel en de opleiding der genietroepen).

De Kwartiermeester-generaal ressorteert rechtstreeks onder den Minister van Oorlog, doch staat voor bepaalde aangelegenheden onder den Chef van den Generalen Staf.

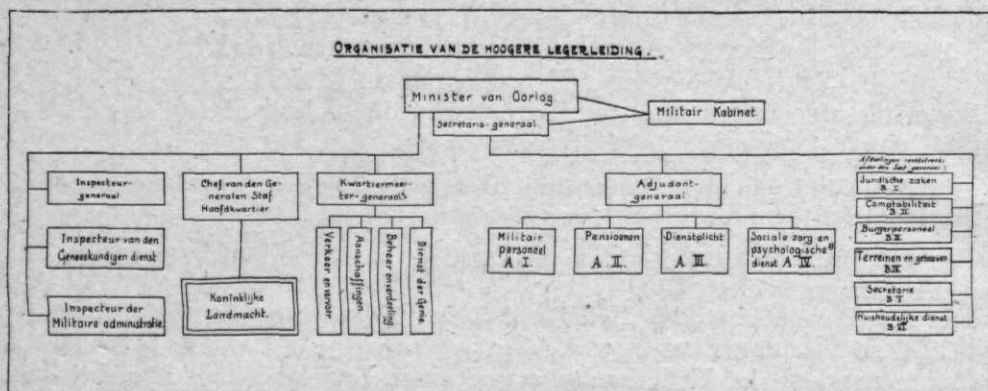
Als Kwartiermeester-generaal der Koninklijke Landmacht treedt op de reserve Generaal-majoor S. J. van der Bergh, terwijl de functie van plaatsvervangend Kwartiermeester-generaal vervuld wordt door den Generaal-majoor van den Generalen Staf J. J. C. P. Wilson.

De functie van Inspecteur der Genie blijft voorloopig gehandhaafd en bekleed door den Generaal-majoor van den Generalen Staf J. J. C. P. Wilson.

4. Ingesteld is de Legerraad.

Dit college staat onder voorzitterschap van den Minister van Oorlog en heeft ten doel de coördinatie van werkzaamheden in de hogere legerleiding te waarborgen. De leden van den Legerraad dienen den Minister van advies omtrent de hoofdlijnen van diens beleid.

Leden van den Legerraad zijn :
de Secretaris-generaal, de Chef van het Militair Kabinet, de Inspecteur-generaal, de Chef van den Generalen Staf, de Kwartiermeester-generaal, en de Adjudant-generaal.

Een overzicht van de nieuwe bevelsverhoudingen in de hogere legerleiding vindt men in bovenstaand schema.

Ten einde de toestand op 1 November 1945 te kunnen vergelijken met dien op 16 October 1945 volgt hieronder een opgave van de autoriteiten, die rechtstreeks ressorteren onder den Minister van Oorlog :

1. Chef van den Generalen Staf.
2. Inspecteur-generaal der Koninklijke Landmacht.
3. Kwartiermeester-generaal.
4. Chef van den Staf van het Militair Gezag.
5. Gouverneur der Residentie.
6. Inspecteur der Genie.
7. Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Koninklijke Landmacht.
8. Inspecteur der Militaire Administratie.
9. Voorzitter van de Commissie Verantwoording krijgsgevangen officieren en Voorzitter Commissie Beoordeling officieren bezet gebied.
10. Commandant der Koninklijke Marechaussee.
11. Hoofd Centraal Vrijwilligers Bureau.
12. Hoofd Centraal Indeelingsbureau Koninklijke Landmacht.
13. Commissaris-generaal voor de behartiging der economische belangen in Duitsland ¹⁾.
14. Hoofd van de Nederlandsche Missie bij de Allied Control Council ¹⁾.
15. Hoofdverbindingsofficier der Koninklijke Landmacht in Ned. Indië.
16. Directeur Topografische Dienst.
17. Legerpredikant in Algemeenen Dienst.
18. Hoofdaalmoezenier voor het Leger.
19. Hoofd van het Centraal Afwikkelingsbureau der Binnenlandsche Strijdkrachten.

¹⁾ Uitsluitend voor organisatie- en personeelsaangelegenheden.

Indien lezers van „De Militaire Spectator” behoefte hebben aan voorlichtende artikelen over bepaalde onderwerpen, wordt hun verzocht die onderwerpen mee te deelen aan de Redactie, die dan gaarne zooveel mogelijk aan de wenschen der lezers zal voldoen.

DE HEROVERING

van het vliegveld **OCKENBURG**

Zoodra te Loosduinen doordrong, dat het vliegveld Ockenburg uit de lucht werd overvallen, alarmeerde de Kapitein-adjutant van het Regiment Grenadiers de aldaar gelegerde regimentstroepen. Verbindingspersoneel, mortieristen e.a. werden naarmate zij gereed waren in groepen vereenigd per auto uitgezonden om hulp te verleen op het vliegveld. Doordringen op het veld was toen echter niet meer mogelijk, zoodat volstaan moest worden met stelling te nemen in de randen van het bebouwde gedeelte van Loosduinen, ten einde den vijand te beletten daar door te breken naar 's-Gravenhage.

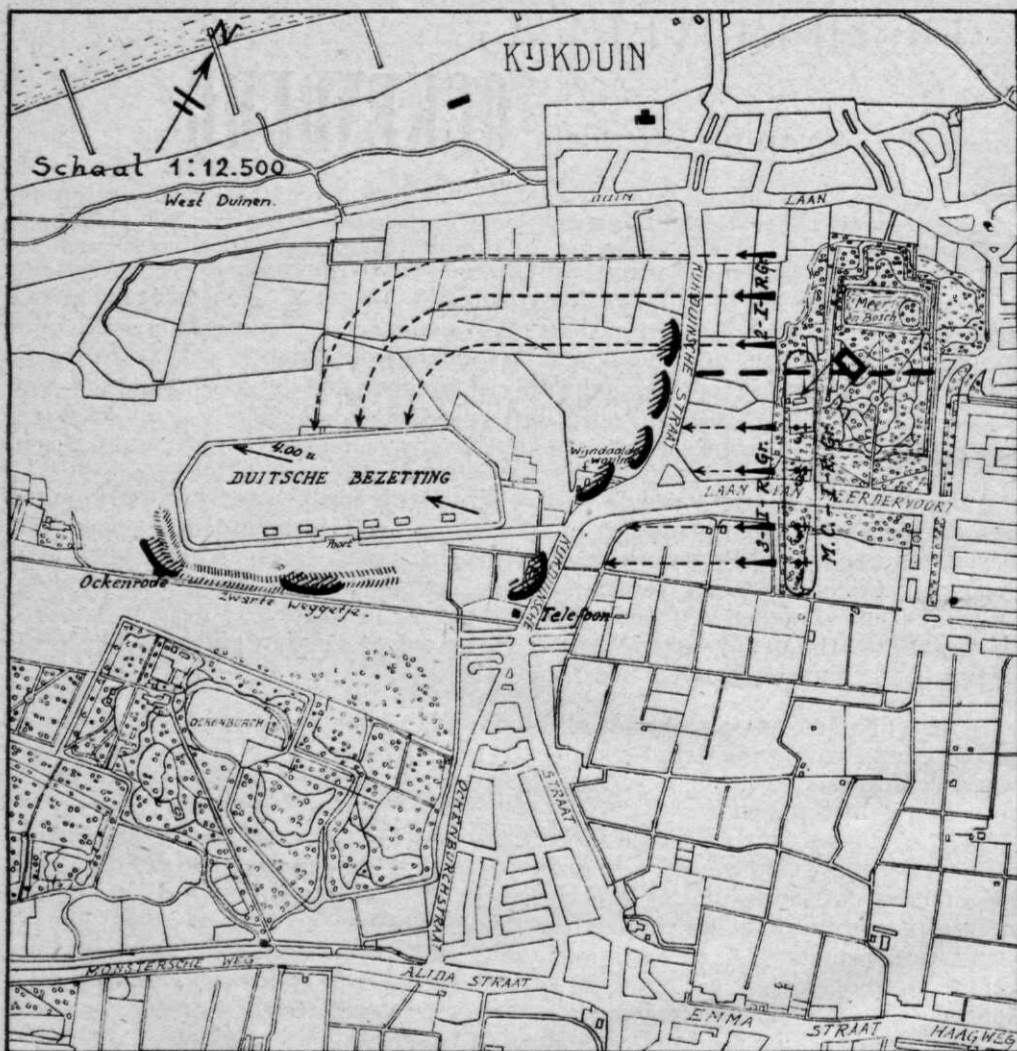
Ook van II-R. Gr., rukten reeds vrij spoedig afzonderlijke secties op tegen den vijand, alsmede de mitr. comp. van dat bataljon onder bevel van res.-Kapitein Van der Wal, die zelf hier reeds in den vroegen morgen sneuvelde.

Aangezien de weerstand van de vliegveldbezetting, welke zooals we reeds zagen zich tot het uiterste had verweerd, ten slotte niet tegen de vijandelijke overmacht was opgewassen, hebben genoemde onderdeelen van R. Gr. met hun vuurkracht belangrijk bijgedragen om verdere uitbreiding van den vijand te voorkomen. De Duitschers slaagden er in het vliegveld geheel in handen te krijgen en op te rukken tot voorbij den Zwartten Weg, terwijl zij ook aan andere zijden van het veld verschillende punten konden bezetten.

De feitelijke herovering van het vliegveld Ockenburg is geschied door I-R. Gr., terwijl eenige infanterie-depot-compagnieën, op verzoek van C.-R. Gr. ter versterking uitgerukt, op het gevechtveld aanwezig waren achter de aanvallende grenadier-compagnieën.

I-R. Gr., gelegerd in scholen in de Laan van Poot en aan het Zonnebloemplein, was tijdig gealarmeerd. Om inzicht te krijgen in den toestand zond de B.C. een officiers-patrouille uit ter verkenning in de richting Meer en Bosch en een andere patrouille door het duinterrein in de richting van het vliegveld. Om ± 5.30 kwam van den R.C. bevel binnen om één tirailleurcompagnie naar het vliegveld te laten oprukken, ten einde dit te ontzetten, een half uur later gevolgd door de opdracht om ook nog een tweede compagnie in te zetten. Beide compagnieën drongen door tot den Zuidrand van Meer en Bosch, waar contact werd verkregen met den vijand, die de Wijndaalders woning en andere punten in die omgeving reeds had bezet. Er ontwikkelde zich een vuurgevecht, waarbij de vijand aan de Nederlandsche compagnieën belette om uit te breken uit de boschranden. Te 8.30 moest in opdracht van den R.C. de laatste tirailleurcompagnie worden ingezet, dit was I-R. Gr. uit de school van het Zonnebloemplein. Aangezien de Laan van Meerdervoort niet kon worden gepasseerd, zou de compagnie over Loosduinen oprukken in de richting van het vliegveld. In Loosduinen aangekomen hield de R.C. de comp. aldaar echter veiligheidshalve te zijner beschikking onder invloed van bij hem binnengekomen verwarde berichten. Deze compagnie heeft te Loosduinen e.o. nog schermutselingen gehad met eenige vijandelijke afdeelingen, waarbij o.m. de C.C. gewond raakte.

Mede om verdere landingen te Ockenburg te beletten was inmiddels I—2 R.A., gekantonneerd te Poeldijk in de nabijheid daarvan in stelling gekomen en opende het vuur op het vliegveld. De uitwerking werd een groot succes, waarvan ook de grenadier-compagnieën in Meer en Bosch konden profiteren bij hun poging

Herovering van het vliegveld Ockenburg door I-R.Gr. (min 1-I R.Gr.)

om het veld te heroveren. II-R. Gr. (min de 1e comp.) was inmiddels als in bovenstaand schetsje aangegeven, gereedgesteld voor het doorvoeren van den aanval.

Na het artillerievuur rukten de compagnieën voorwaarts, de rechter compagnie met opdracht om te zwenken, ten einde het veld omvattend van uit noordelijke richting aan te vallen. Aanvankelijk vorderde het terreinwinnen, ten gevolge van het vijandelijke infanterievuur, uiterst langzaam, doch toen 3-I-R. Gr. met steun van zw. mitrs. de Wijndaalders woning had overmeesterd, waarbij ± één vijandelijke sectie luchtinfanterie werd gevangen genomen, en ook de andere vijandelijke steunpunten in de nabijheid daarvan waren opgeruimd, kwam, nadat het verband was hersteld, er meer gang in den aanval. Uit twee richtingen ging het nu op het vliegveld aan, de rechter compagnie van uit noordelijke en de linker compagnie uit oostelijke richting. Het gelukte om den vijand voor zich uit te drijven en op het vliegveld door te dringen, waar vele doode, stervende

en gewonde Duitschers werden aangetroffen. Aan een Duitschen „Stabartz“; die zich daarbij bevond, werd toegestaan zijn werkzaamheden op het veld voort te zetten, nadat zijn geneeskundig personeel eerst was ontwapend.

Het heroverde vliegveld met omgeving werd onmiddellijk hierna van vijanden gezuiverd en het geheele heroverde gebied afdoende beveiligd. Het gros van de Duitschers, waarbij zich de commandant van de 22. Luitlande Division, de luitenant-Generaal Graf von Sponeck, bevond, was onder den druk van den aanval en de werking van het artillerievuur afgetrokken naar het landgoed Ockenburg, waar het zich in de bosschen verschanste.

NIEUWS VAN DE MAAND

25 October 1945—25 December 1945

Reorganisatie hoogere Legerleiding

Op 1 November 1945 had een reorganisatie plaats in de hoogere legerleiding, waarover in een afzonderlijk artikel volledige gegevens worden verstrekt.

Verplaatsingen

Medio November verplaatste de Chef van den Generalen Staf zijn Hoofdkwartier, tot dusverre in een vleugel van het Ministerie van Oorlog gevestigd, naar de Julianakazerne, Clingendaal te 's Gravenhage. Reeds eerder was de Inspectie der Genie van het Ministerie vertrokken naar Koninginnegracht 51 te 's Gravenhage.

Op 1 December j.l. vestigde de Commandant der Koninklijke Marechaussee zijn bureaux aan den Raamweg 3 en 4 te 's Gravenhage.

Het Centraal Vrijwilligersbureau kwam uit Eindhoven naar 's Gravenhage over en vestigde zich aan den Gevers Deynootweg 59, waarheen ook het Centraal Betalingskantoor van het Ministerie van Oorlog werd verplaatst.

Van het C.I.K.L. werd ook het Bureau Onderofficieren in het verband van het Ministerie opgenomen, evenals zulks reeds het geval was met het Bureau Indeeeling Officieren.

Op 3 December werd het rechtstreeks onder het Ministerie gestelde Centraal Afwikkelingsbureau der Binnenlandsche Strijdkrachten gevestigd te Noordwijk, Noordzeehotel.

Reorganisatie, opheffing Commando B.N.S. en oprichting Divisie A

Op 19 November had een belangrijke wijziging in de bevelsverhouding plaats: op dien datum werd n.l. het commando Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten door den Chef van den Generalen Staf opgeheven en ingesteld de Divisie A waarvan het stafkwartier werd gevestigd in de Koning Willem III-kazerne te Apeldoorn.

De tot genoemden datum onder de bevelen van den B.N.S. gestelde onderdeelen kwamen deels onder de rechtstreeksche bevelen van den Chef van den Generalen Staf, deels onder bevel van C.-Divisie A. Met name het C.B.M.O., de infanteriedepots, kaderscholen en speciale wapenscholen (Pantserschool, Artillerieschool e.d.), dus in het algemeen het geheele opleidingsapparaat, alsmede de in Nederland aanwezige lichte infanteriebataljons bestemd voor den dienst in Nederlandsch-Indië werden onder de rechtstreeksche bevelen van den Chef van den Generalen Staf geplaatst. De lichte-infanteriebataljons bestemd voor den dienst in Europa, de pioniercompagnieën en de compagnieën genietroepen kwamen te ressorteeren onder Divisie A.

Bij de onderdeelen onder rechtstreeksch bevel van den Chef van den Generalen Staf kwamen de navolgende mutaties voor:

het Centraal Bureau AVOS kwam van Rotterdam naar 's Gravenhage over (Nieuwe Frederikskazerne);

het C.B.M.O., intusschen Afdeeling Vorming van het Hoofdkwartier van den Generalen Staf genoemd, ging van Apeldoorn eveneens naar de Nieuwe Frederikskazerne te 's Gravenhage;

de Pantserschool verhuisde naar Amersfoort (Pr. Willem III-kazerne), de School Legergymnastiek naar Hooghalen, de Artillerieschool naar Wezep (Willem de Zwijgerkazerne).

Van de overige onder de rechtstreeksche bevelen van den Chef van den Generalen Staf gestelde onderdeelen, kunnen de volgende mutaties worden vermeld:

1—1 R.I. vertrok van Bergen op Zoom naar Utrecht (Seypensteynkazerne); het Strafkamp van Ommen naar Bodegraven.

Opgeheven werd het Centraal Censuur Bureau, Nederlandsche Afdeeling.

Opggericht werden:

op 1 December 1945: het Ve-bataljon van het Regiment Stoottroepen (bestemd voor Ned.-Indië), thans gelegerd te Steenwijk, Joh. v. d. Corputkazerne;

op 10 December 1945: het Indisch Instructie-Bataljon (Julianakamp, Kijkduin);

op 15 December 1945: II-9 R.I. te Assen.

Naar Nederlandsch-Indië vertrokken

Voor den dienst in Ned.-Indië zijn thans vertrokken :

I-R.J. 14 Oct. 1945 naar Gr. Britt.

27 Oct. 1945 naar N.-I. per *Nieuw Amsterdam*.

I-3 R.I. 7 Nov. 1945 naar Gr. Britt.

25 Nov. 1945 naar N.-I. per *Johan van Oldenbarneveldt*.

I-4 R.I. 1 Dec. 1945 naar Gr. Britt.

II-4 R.I. 30 Nov. 1945 naar Gr. Britt.

I-5 R.I. 8 Nov. 1945 naar Gr. Britt.

25 Nov. 1945 naar N.-I. per *Johan van Oldenbarneveldt*.

II-6 R.I. 14 Oct. 1945 naar Gr. Britt.

27 Oct. 1945 naar N.-I. per *Nieuw Amsterdam*.

I-8 R.I. 15 Oct. 1945 naar Gr. Britt.

27 Oct. 1945 naar N.-I. per *Nieuw Amsterdam*.

I-9 R.I. 8 Nov. 1945 naar Gr. Britt.

25 Nov. 1945 naar N.-I. per *Johan van Oldenbarneveldt*.

I-11 R.I. 15 Oct. 1945 naar Gr. Britt.

27 Oct. 1945 naar N.-I. per *Nieuw Amsterdam*.

II-13 R.I. 15 Sept. 1945 naar Gr. Britt.

12 Oct. 1945 naar N.-I. per *Alcantara*.

II-14 R.I. 21 Sept. 1945 naar Gr. Britt.

12 Oct. 1945 naar N.-I. per *Alcantara*.

I-R. Stoottroepen 28 Sept. 1945 naar Gr. Britt.

12 Oct. 1945 naar N.-I. per *Alcantara*.

III-R. Stoottroepen 20 Sept. 1945 naar Gr. Britt.

12 Oct. 1945 naar N.-I. per *Alcantara*.

IV-R. Stoottroepen 30 Nov. 1945 naar Gr. Britt.

Dienst van den Kwartiermeester-Generaal

Bij dezen dienst zijn wederom een aantal compagnieën opgericht, ressorteerende onder den Korpscommandant van den Dienst van den Kwartiermeester-Generaal :

de 6e compagnie te Amersfoort

„ 16e „ „ Rotterdam

„ 28e „ „ Stroe

„ 29e „ „ Delft

„ 30e „ „ Tilburg

Per 1 Januari 1946 zullen volgen :

de 3e compagnie te Enschede

„ 5e „ „ Enschede

De 21e compagnie vertrok van 's Gravenhage naar Utrecht.

In het eveneens onder de bevelen van den Kwartiermeester-Generaal staande korps Aanden Afvoertroepen vonden de navolgende mutaties plaats :

de 1e compagnie vertrok van Zwolle naar Enschede, vliegveld Twente.

de 7e compagnie vertrok van Schijndel naar Tilburg, Paduaplein.

Militair Gezag

De Staf van den tot het M.G. behoorenden Dienst der Grensbewaking werd op 12 December gevestigd aan den Oude Scheveningscheweg 110

te 's Gravenhage. Tot dien datum was bedoelde Staf gevestigd geweest in het B.P.M.-gebouw aan de Carel van Bylandtlaan.

De geheele Dienst der Grensbewaking wordt op 1 Januari 1946 onder de bevelen van den commandant der Koninklijke Marechaussee geplaatst.

Geneeskundige Dienst der Koninklijke Landmacht

Bij dezen dienst, waartoe ook behooren de Militair Tandheelkundige Dienst, de Militair Pharmaceutische Dienst (met het Rijksmagazijn van Geneesmiddelen) en de Rijksgeneeskundige Dienst vonden de volgende wijzigingen plaats :

het Militair Hospitaal te Schaerbeek werd verplaatst naar Apeldoorn ;

de Militaire Herstellingsoorden te Oisterwijk (Bosch en Ven) en te Maastricht (Wijkerveld), welke tot 1 December onder de bevelen van den wnd. B.N.S. (later C.-divisie A) hadden gestaan, gingen op dien datum over naar den Inspecteur v. d. Geneesk. Dienst der Koninklijke Landmacht. Het herstellingsoord Wijkerveld wordt in den vervolge genoemd Militair Noodhospitaal Maastricht.

Regionaal Betaalmeesters

Het bureau van den Regionaal Betaalmeester voor het District Drenthe, werd op 27 October 1945 opgeheven. De Regionaal Betaalmeester voor het District Groningen—Friesland verzorgt van dien datum af ook het district Drenthe.

Aanmeldingsbureau's voor Oorlogsvrijwilligers

Op 15 November werd het aanmeldingsbureau te Oss opgeheven. Met ingang van 1 Januari 1946 wordt een aanzienlijk aantal der aanmeldingsbureaux opgeheven, zoodat na dien datum nog 48 bureaux bestaan.

Divisie A

Bij K.B. van 14 December 1945 nr. 11 is de Koninklijke Nederlandsche Brigade „Prinses Irene” opgeheven.

Het onlangs opgerichte depot 1e divisie te Ede is voorloopig onder de bevelen van C.-divisie A gesteld.

Van de onder divisie A ressorteerende onderdeelen verhuisden :

II-1 R.I. van Assen naar Bloemendaal, de Rijp. 6e compagnie Pioniers van 's Gravenhage naar Utrecht, Hojelkazerne,

Staf-11e Pioniergroep van Valkenswaard naar Heemstede, Heerenweg 8,

8e compagnie Pioniers van Domburg naar Middelburg, kazerne Molenwater,

9e compagnie Pioniers van Breda naar Roermond, Ernst Casimirkazerne,

Staf-Genietroepen van Bergen op Zoom naar Utrecht, Mineurslaan,

1e compagnie Genietroepen van Schijndel naar Breda, K.M.A.,

- 4e compagnie Genietroepen van Vught naar Sluiskil, Gr. Casino,
- 5e compagnie Genietroepen van Oss naar Gorinchem,
- 6e compagnie Genietroepen van Middelburg naar Utrecht, Knoopkazerne.

Gezagstroepen

Bij het korps Gezagstroepen werden opgericht:

in de 1e MILITAIRE AFDEELING:

in het district *Utrecht-West*: op 1 Nov. 1945 de 5e comp. Gezagstroepen te Utrecht.

in het district *Haarlem*: op 1 Nov. 1945 de 6e comp. Gezagstroepen te IJmuiden, de 7e comp. Gezagstroepen te Haarlem.

in het district *Noord-Holland-Noord*: op 1 Nov. 1945 de 6e comp. Gezagstroepen te Den Helder.

in het district *Utrecht-Oost*: op 24 Oct. 1945 de 6e comp. Gezagstroepen te Soestduinen, op 9 Nov. 1945 de 7e comp. Gezagstroepen te Soesterberg.

in het district *Amsterdam-Oost*: op 29 Oct. de 10e comp. Gezagstroepen te Amsterdam.

in de 2e MILITAIRE AFDEELING:

in het district *Delft*: op 9 Nov. 1945 de 8e comp. Gezagstroepen te Woerden.

in de 4e MILITAIRE AFDEELING:

in het district *Vollenhove*: op 1 Nov. 1945 de 1e t m 5 comp. Gezagstroepen in de Noord-Oost Polder, de 7e comp. Gezagstroepen gedeeltelijk nabij Steenwijk resp. Staphorst, de 8e comp. Gezagstroepen bij Giethoorn.

in het district *Salland*: op 22 Oct. 1945 de 3e comp. Gezagstroepen te Deventer, op 28 Nov. 1945 de 4e comp. Gezagstroepen te Deventer.

in het district *Veluwe*: op 1 Nov. 1945 de 1e comp. Gezagstroepen te Kampen, de 2e comp. Gezagstroepen te Wezep, de 3e comp. Gezagstroepen te Harderwijk, de 4e comp. Gezagstroepen te Ede, de 5e comp. Gezagstroepen te Harskamp, de 6e comp. Gezagstroepen te Apeldoorn, op 12 Nov. 1945 de 7e comp. Gezagstroepen te Ellecom, op 22 Nov. 1945 de 8e comp. Gezagstroepen te Wezep.

in het district *Achterhoek*: op 22 Oct. 1945 de 1e en 2e comp. Gezagstroepen te Winterswijk, op 25 Oct. 1945 de 3e comp. Gezagstroepen te Doetinchem, de 4e comp. Gezagstroepen te Ampsen, op 3 Dec. 1945 de 5e comp. Gezagstroepen te Zutphen.

in het district *Nijmegen*: op 1 Nov. 1945 de 5e comp. Gezagstroepen te Waardenburg.

in de 5e MILITAIRE AFDEELING:

in het district *Groningen*: op 1 Nov. 1945 de 1e comp. Gezagstroepen te Marum Nuis, de 10e comp. Gezagstroepen te Groningen.

in het district *Drenthe*: op 1 Nov. 1945 de 8e comp. Gezagstroepen te Diever, de 9e comp. Gezagstroepen te Assen.

Op 1 December 1945 werd het district *Rotterdam* van de 2e Militaire Afdeling, welk district op dat tijdstip 16 compagnieën Gezagstroepen omvatte, gesplitst in een district Rotterdam en een district *Dordrecht*.

Van dien datum af omvat het district Rotterdam 9 compagnieën; het district Dordrecht eveneens, waarvan er 7 behoorden tot het oorspronkelijke district Rotterdam. De overige twee compagnieën van het district Dordrecht werden geformeerd uit het 12e bataljon Pioniers (een op genoemden datum nog niet ontbonden B.S.-formatie).

De Staf van den T.B.N. werd op 19 December verplaatst van Carel van Bylandtlaan 30 naar Laan van Meerdervoort 49 te 's Gravenhage.

Uit de Legerorders

L.O. 1945. Nr. 27. Onderlinge rangs- en standsverhouding der officieren en der militairen beneden den rang van officier, behoorende tot de Koninklijke Marine, de Koninklijke Landmacht en het Koninklijk Nederlandsch-Indische Leger

Ministerieele Beschikking van 5 October 1945, IIIde Afd. A, Nr. 1. (Zie Z.B.U., blz. 275 e.v.)

Bij Koninklijk Besluit van 18 Mei 1945 (*Staatsblad* nr. F 117) zijn eenige wijzigingen aangebracht in het Koninklijk Besluit van 6 Augustus 1910 (*Staatsblad* nr. 247), houdende regeling betreffende de onderlinge rangs- en standsverhouding der officieren en der militairen beneden den rang van officier, behoorende tot de Koninklijke Marine, het Leger hier te lande en het Leger in Nederlandsch-Indië, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 21 Februari 1938 (*Staatsblad* nr. 540) (L.O. 1938, nr. 80).

In verband hiermede worden op blz. 272 van de Z.B.U. de volgende wijzigingen aangebracht:

I. Punt 7 vervalt en wordt vervangen door een nieuw punt 7, luidende:

„7. De Luitenant ter Zee der 1ste klasse der Koninklijke Marine, de Majoor van het Leger hier te lande en de Majoor van het Leger in Nederlandsch-Indië en de bij de Zeemacht of de beide Legers met dien rang gelijkgestelde of met dien rang gelijk te stellen officieren;

II. In de punten 8 en 9 worden de woorden „Luitenant ter Zee der 1ste klasse”, en „Luitenant ter Zee der 2de klasse” vervangen door onderscheidenlijk „Luitenant ter Zee der 2de klasse” en „Luitenant ter Zee der 3de klasse”.

Bovenstaande wijzigingen zijn in werking getreden met ingang van 1 Juli 1945 en dragen — in afwachting van een definitieve regeling — een tijdelijk karakter.

Herdruk L.O. 1942—1945

Sedert het ter perse gaan van het vorig nummer is aan de onderdeelen der Koninklijke Landmacht toegezonden een herdruk van alle in Engeland uitgegeven legerorders, te weten Nr. 1 van 1942 tot en met Nr. 14 van 1945.

L.O. 34. — Verlofpassen

Ingaande 12 November 1945 zal aan militairen, aan wie verlof, anders dan groot verlof, wordt verleend, slechts een verlofpas mogen worden uitgereikt van een door den Minister van Oorlog vastgesteld model.

Het vereischte aantal exemplaren van deze formulieren zal op aanvraag van korps- en overeenkomstige commandanten door de zorg van het Hoofd van de Afd. B. VI van het Departement van Oorlog aan deze autoriteiten worden toegezonden.

L.O.'s 37 en 56. — Oorlogs-herinneringskruis

Bij K.B. van 16 Maart 1944, Nr. 6 (zie L.O. 1944, Nr. 6) werd ingesteld het Oorlogsherinneringskruis met Gespen voor krijgsverrichtingen.

In bedoeld K.B. zijn o.m. de navolgende algemeene richtlijnen gegeven:

De machtiging tot het dragen van het „Oorlogsherinneringskruis” wordt door of namens den betrokken Minister gegeven aan:

- 1°. Militairen, in dienst van het Koninkrijk der Nederlanden;
- 2°. Nederlanders of Nederlandsche onderdanen dienende aan boord van Nederlandsche Koopvaardij- en Visscherij-schepen onder Nederlandsch dan wel geallieerd beheer;
- 3°. Nederlanders of Nederlandsche onderdanen, deel uitmakende van vliegtuigbemanningen der Nederlandsche Burger-Luchtvaart onder Nederlandsch dan wel geallieerd beheer;

voorzoover zij in alle opzichten een goede plichtsbetrachting en goed gedrag hebben betoond en vanaf 10 Mei 1940 ten minste zes maanden in hun functie hebben dienstgedaan.

Aan het „Oorlogsherinneringskruis” kan worden verbonden het op het lint dragen van een of meer „Gespen voor Krijgsverrichtingen” hierna te noemen „Gespen”.

De machtiging tot het dragen van een Gesp wordt telkenmale door of namens den betrokken Minister verleend.

Er worden Gespen ingesteld voor algemeene krijgsverrichtingen en Gespen voor bijzondere krijgsverrichtingen.

I. Gespen voor algemeene krijgsverrichtingen:	
a. Krijg ter zee	1940—1944
b. Oorlogsvluchten	1940—1944
c. Oorlogsdienst-Koopvaardij	1940—1944
d. Oorlogsdienst-Visscherij	1940—1944
e. Krijg te land	1940—1944

II. Gespen voor bijzondere krijgsverrichtingen:

a. Nederland Mei	1940
b. Nederlandsch-Indië	1941—1942
c. Java-Zee	1941—1942
d. Noord-Afrika-Italië	1942—1944

Voor den Gesp „Krijg ter zee 1940—1944” komen in aanmerking zij, die vanaf 10 Mei 1940 ten minste zes maanden actieven dienst hebben verricht aan boord van zeegaande voor direct operatief gebruik beschikbare oorlogsschepen (schepen opereerende in de kustwateren inbegrepen), deel uitmakende van een operatieve strijdmacht.

Voor den Gesp „Oorlogsvluchten 1940—1944” komen in aanmerking zij, die vanaf 10 Mei 1940 ten minste twee maanden actieven dienst hebben verricht als commandant of lid van de bemanning van een militair vliegtuig, deel uitmakende van een operationele strijdmacht, actief deelnemende aan operaties tegen den vijand, dan wel zij, die vanaf 10 Mei 1940 ten minste zes maanden actieven dienst hebben verricht als gezagvoerder of lid van de bemanning van een Nederlandsch niet-militair vliegtuig onder beheer der Nederlandsche of een der geallieerde Regeeringen, in het laatste geval voorzoover naar het oordeel van onzen betrokken Minister het geloopte risico het toekennen van den Gesp rechtvaardigt.

Voor den Gesp „Oorlogsdienst-Koopvaardij 1940—1944” komen in aanmerking zij, die vanaf 10 Mei 1940 ten minste zes maanden actieven dienst hebben verricht aan boord van Nederlandsche koopvaardij-schepen onder Nederlandsch dan wel geallieerd beheer, met dien verstande, dat gedurende het tijdvak van zes maanden ten minste een reis moet zijn gemaakt door een zeegebied, waarin gedurende die periode actieve oorlogsoperaties plaats vonden of konden worden verwacht.

Voor den Gesp „Oorlogsdienst-Visscherij 1940—1944” komen in aanmerking zij, die vanaf 10 Mei 1940 ten minste zes maanden actieven dienst hebben verricht aan boord van Nederlandsche visscherij-schepen onder Nederlandsch dan wel geallieerd beheer in de wateren rond het Vereenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

Voor den Gesp „Krijg te land 1940—1944” komen in aanmerking zij, die vanaf 10 Mei 1940 ten minste zes maanden actieven dienst hebben verricht in een operationele strijdmacht te land. Diensttijd na 1 Juni 1940 aan boord van geallieerde troepen-transportschepen of oorlogsschepen bij overvoer van en naar een operatie-terrein door gevaarlijke zeegebieden, zal eveneens in aanmerking worden genomen.

Voor den Gesp „Nederland Mei 1940” komen in aanmerking zij, die in Mei 1940 in Nederland feitelijk hebben deelgenomen aan maritieme

gevechtsacties aan boord van zeegaande oorlogsschepen, operationele marine-vliegtuigen of zeegaande koopvaardijsschepen, en zij, die feitelijk hebben deelgenomen aan militaire gevechtsacties te velde of in operationele leger-vliegtuigen.

Voor den Gesp „Nederlandsch-Indië 1941—1942” komen in aanmerking zij, die in Nederlandsch-Indië feitelijk hebben deelgenomen aan de gevechtsacties te velde of als commandant of lid der bemanning aan boord van operationele vliegtuigen van de Militaire Luchtvaart gedurende het tijdvak December 1941—April 1942.

Voor den Gesp „Java-Zee 1941—1942” komen in aanmerking zij, die in of boven de Java-Zee en aangrenzende zeegebieden feitelijk aan boord van zeegaande oorlogsschepen, operationele marine-vliegtuigen of zeegaande koopvaardijsschepen hebben deelgenomen aan maritieme gevechtsacties gedurende het tijdvak December 1941—April 1942.

Voor den Gesp „Noord-Afrika-Italië 1942—1944” komen in aanmerking zij, die in of nabij de Middellandsche Zee na 8 November 1942 feitelijk hebben deelgenomen aan landingsoperaties of daarmede verband houdende gevechtsacties.

Door eenzelfde persoon kunnen een of meer Gespen voor bijzondere krijgsverrichtingen worden gedragen, doch daarnevens slechts een der Gespen voor Algemeene Krijgsverrichtingen.

Het versiersel van het „Oorlogsherinneringskruis” is dat van het „Eereteeken voor Belangrijke Krijgsverrichtingen” met weglating van de woorden „voor Belangrijke Krijgsverrichtingen”.

Het zal worden gedragen aan een zijden lint, 40 millimeter breed, verticaal verdeeld in drie banen groen-oranje-groen, groene banen breed 7 millimeter.

Indien alleen het lint wordt gedragen zal iedere gesp worden aangegeven door een gebombeerde bronzen ster op het lint.

L.O. 37 bevat nadere richtlijnen voor het beëindigen van den termijn, waarover het Oorlogsherinneringskruis kan worden toegekend.

Voor de vaststelling van de tijdsvoorwaarde, gesteld in artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 16 Maart 1944, no. 6, wordt de datum van 5 Mei 1945 aangenomen als het tijdstip, waarop door militairen in dienst van het Koninkrijk der Nederlanden in de Europeesche zône ten minste 6 maanden werkelijke dienst in hun functie moet zijn verricht; voor het Verre Oosten wordt deze datum vastgesteld op 2 September 1945; een en ander met inachtneming van het gestelde onder sub 2 en 3 van deze beschikking.

Onder de Europeesche zône wordt, ten aanzien van het gestelde onder 1, verstaan het Euro-

peesche vasteland en eilanden, benevens de Noord- en Zuid-Atlantische Oceaan, de Middellandsche Zee, de Noordzee, het zeegebied rond Afrika be-Westen de meridiaan van 40° O.L., het gebied van Noord-Afrika, waarin na 8 November 1942 landingsoperaties en gevechtsacties hebben plaatsgevonden, en het luchtruim boven deze gebieden.

Onder het Verre Oosten wordt, ten aanzien van het gestelde onder 1, verstaan het gebied be-Oosten de meridiaan van 40° O.L. en be-Westen de meridiaan van 160° O.L. en tusschen de Parallellen van 40° Z.B. en 40° N.B. zoowel te land, ter zee als in de lucht.

Militairen, in dienst van het Koninkrijk der Nederlanden, die dus in de Europeesche zône vóór 5 November 1944 en in het Verre Oosten vóór 2 Maart 1945 in hun functie in werkelijke dienst waren, komen nog in aanmerking voor een machtiging tot het dragen van het Oorlogsherinneringskruis en eventueel te verlenen Gespen, voor zoover zij overigens voldoen aan de voorwaarden, gesteld in mijn Beschikking van 19 April 1944, Afdeling I A, Nr. 28.

L.O. 56. Bij deze L.O. wordt het K.B. van 6 October 1945 Nr. 51 bekend gemaakt, bij welk K.B. een Gesp voor bijzondere krijgsverrichtingen werd ingesteld, nl. de Gesp:

Voor de Gesp „Arnhem—Nijmegen—Walcheren 1944” komen in aanmerking zij, die in 1944 feitelijk hebben deelgenomen aan de landingsoperaties in de omgeving van Arnhem of Nijmegen en/of op het eiland Walcheren.

L.O. 41

verbiedt het vervoer van burgers in militaire voertuigen en stelt het model van den marschorder vast, die gebruikt wordt indien vervoer van burgers voor dienstaangelegenheden noodzakelijk is.

L.O. 42. — Onderscheidingsteeken Staf Inspecteur-Generaal

Werd in L.O. 1945 Nr. 9 een omschrijving gegeven van het onderscheidingsteeken te dragen door den bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten en het personeel behoorende tot zijn staf, in L.O. 42 is bepaald, dat bedoeld onderscheidingsteeken uitsluitend nog mag worden gedragen door den Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht en het tot zijn staf behoorende personeel.

L.O. 43. — Beperking benzineverbruik

Het is noodzakelijk bij het verbruik van benzine de uiterste zuinigheid te betrachten. Het gebruik van militaire auto's en rijksbenzine voor particuliere doeleinden wordt in deze L.O. nogmaals ontoelaatbaar gesteld.

L.O. 46. — Levensmiddelen voor militairen tijdens verlof

De levensmiddelenvoorziening ten behoeve van militairen met verlof of op dienstreis wordt als volgt vastgesteld.

A. Militairen met verlof

1. Aan militairen, die 1 of meer dagen met verlof gaan, wordt verstrekt:

a. een verlofpass;

b. voor zoover noodig een aantal militaire maaltijdenkaarten, overeenkomende met het aantal maaltijden, welke zij buiten hun standplaats elders moeten nuttigen.

2. Bij het plaatselijk distributiekantoor worden op vertoon van den verlofpass en tegen inlevering van de militaire maaltijdenkaarten burger-distributiebonnen voor levensmiddelen ontvangen, tot hoeveelheden als vermeld in bijlage I van deze beschikking. Het aantal militaire maaltijdenkaarten dient echter minstens 3 of een veelvoud van drie te zijn (dus 1 of meer dagrantsoenen). Het plaatselijk distributiekantoor teekent op den verlofpass aan voor hoeveel dagen burger-distributierantsoenen tegen inlevering van militaire maaltijdenkaarten zijn verstrekt.

3. Om praktische redenen geldt vorenstaande regeling niet voor verlof (bewegingsvrijheid) van Zaterdag/Zondag. In dit geval moeten levensmiddelen van het eigen onderdeel worden medegegeven.

4. In geval van ziekte buiten het garnizoen kan de commandant van het onderdeel uitsluitend op grond van een desbetreffend doktersattest (mil. c.q. garnizoensarts) den betrokken militair de noodige militaire maaltijdenkaarten toezenden, alsmede een verklaring van gedwongen verblijf buiten het garnizoen wegens ziekte. Op dit bescheid en de militaire maaltijdenkaarten kunnen distributiebonnen van den distributiedienst ter plaatse worden ontvangen.

5. Rookwaren en andere Cadi-artikelen worden uitsluitend van het eigen onderdeel betrokken en als regel aldaar gereserveerd tot den dag van terugkomst van verlof (c.q. achterblijven wegens ziekte).

B. Militairen op dienstreis

1. Militairen op dienstreis kunnen tegen inlevering van militaire maaltijdenkaarten, als bedoeld sub A. 1/b, maaltijden nuttigen bij de onderdeelen of messes in de standplaats dier onderdeelen (messes) alwaar zij op dienstreis zijnde, tijdelijk vertoeven; voor zoover althans deze onderdeelen (messes) de levensmiddelen ontvangen uit een Nederlandsche D.I.D. Een militaire maaltijdenkaart geldt voor één maaltijd (ontbijt-, koffie- of middagmaaltijd), 3 bonnen geven recht op een dagrantsoen. Desverlangd kunnen 1 of meer maaltijden op reis worden medegenomen (lunchpakketten).

2. Indien militairen op dienstreis in plaatsen vertoeven, waar geen militair onderdeel gevestigd is, kunnen tegen inlevering van militaire maaltijdenkaarten en tegen overlegging van een marschorder, bij het plaatselijk distributiekantoor de noodige rantsoenbonnen e.v. wisselbonnen worden ontvangen, met dien verstande, dat om praktische redenen niet minder dan voor één dagrantsoen kan worden verstrekt, waarvoor men dus minstens over drie militaire maaltijdenkaarten of een veelvoud daarvan moet kunnen beschikken. Bijlage I geeft aan, hetgeen tegen inlevering van de burger-distributiebonnen (wisselbonnen) kan worden ontvangen aan levensmiddelen.

3. De burger-distributiedienst verstrekt voor één dagrantsoen uitsluitend wisselbonnen (niet geldig bij detaillisten, doch wel in restaurantbedrijven). Voor 2 dagen of langer kunnen rantsoenbonnen worden ontvangen (geldig zowel bij detaillisten als bij restaurantbedrijven).

L.O. 47. — Pensioenwetten

In deze L.O. wordt ter kennis gebracht dat voor de toepassing van de Pensioenwet voor de Landmacht en de Pensioenwet voor de vrijwilligers bij den landstorm het rechtstreeks gaan met verlof of bewegingsvrijheid naar de vaste woon- of verblijfplaats, alsmede de rechtstreeksche en tijdige terugkeer vandaar naar het onderdeel, een en ander langs de meest gebruikelijke richting en op de gebruikelijke wijze, als een dienstverrichting moet worden aangemerkt.

L.O. 50. — Officiersmess

In de in deze L.O. opgenomen Ministerieele beschikking wordt o.m. bepaald, dat in beginsel in elk garnizoen slechts één officiersmess zal mogen bestaan. Slechts in bijzondere gevallen, afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden, zal hiervan mogen worden afgeweken, in welk geval de garnizoenscommandant dit den Minister dient te melden en motiveeren.

L.O. 52. — Dienstcorrespondentie

Hierin wordt gewezen op het feit, dat het steeds meer voorkomt dat lagere commandanten en militairen individueel zich over allerlei dienstaangelegenheden rechtstreeks tot het Ministerie van Oorlog richten. Bevorderd moet worden dat de normale gang der dienstcorrespondentie in acht wordt genomen.

L.O. 55. — Maximum snelheid

Ter voorkoming van ongevallen en noodelooze slijtage worden in deze L.O. maximumsnelheden voor militaire motorvoertuigen aangegeven.

L.O. 60. — Prinses Irene Badge

Ministerieele Beschikking van 14 November 1945, Militair Kabinet, bur. 2, Nr. 417.

PRINSES IRENE BADGE

De Minister van Oorlog,

Overwegende :

de wenschelijkheid, militairen, die gedurende het tijdvak tusschen de landing op het vaste land van Europa in Augustus 1944 en het bereik van de Nederlandsche grens onafgebroken tot het operatieve deel van de brigade hebben behoord, dan wel door ziekte of verwonding een deel van dit tijdvak afwezig zijn geweest, doch de landing hebben medegemaakt, het recht toe te kennen een onderscheidingsteeken te dragen, dat aan dezen bij voornoemde brigade doorgebrachten diensttijd, herinnert; bepaalt :

de militairen, die tusschen 8 Augustus 1944 en 21 September 1944 onafgebroken tot het operatieve deel van de Koninklijke Nederlandsche Brigade Prinses Irene hebben behoord, dan wel door ziekte of verwonding een deel van dit tijdvak afwezig zijn geweest, doch de landing op 8 Augustus 1944 hebben meegemaakt, mogen, ongeacht het troepenonderdeel waarvan zij deel uitmaken, het oranjeblauwe fluitkoord van voornoemde brigade blijven dragen.

L.O. 64. — Ontspanningsbijeenvolgen

Deze L.O. bevat de Ministerieele kennisgeving van 15 November 1945, Militair Kabinet bureau 4, Nr. 402.

De Ministerieele kennisgeving luidt :

Naar aanleiding van bij mij ingekomen klachten breng ik ter kennis van de Koninklijke Landmacht, dat uit de programma's voor de ontspanningsbijeenvolgen voor militairen steeds alles dient te worden geweerd, wat de godsdienstige, zedelijke en politieke overtuiging der aanwezigen of een deel daarvan zou kunnen kwetsen.

Uiteraard mogen hierbij de doelstellingen der Nederlandsche Weermacht niet uit het oog worden verloren, doch verwacht ik daarentegen van alle meerderen, die bij het organiseren van ontspanningsbijeenvolgen betrokken zijn, dat zij deze bijeenkomsten mede dienstbaar maken tot het aankweeken van militaire deugden en het doen eerbiedigen van het openbaar gezag.

Voorts verwijs ik in dit verband met nadruk naar het gestelde in Artikel 1, lid 3 van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Koninklijke Landmacht.

L.O. 65. — Dragen van onderscheidingsteeken

De tekst van deze L.O. luidt :

Ter kennis van de Koninklijke Landmacht wordt gebracht dat het mijn uitdrukkelijken wensch is, dat door militairen, deel uitmakende van de Koninklijke Landmacht, geen andere onderscheidingsteeken worden gedragen dan die, welke zijn vastgesteld in het Voorloopig

Kleeding Voorschrift voor de Koninklijke Landmacht 1944 en in de op dit voorschrift aangebrachte wijzigingen.

Ik draag iederen meerdere op tegen overtreding van bovengenoemde order te waken en indien overtreding wordt geconstateerd hier- tegen met de hem ten dienste staande middelen op te treden.

L.O. 67. — Distributiebescheiden

Alle in werkelijken dienst zijnde militairen, die Rijksvoeding ontvangen, moeten hun distributiestamkaart, tabakkaart en levensmiddelenbonnen inleveren bij den commandant van hun onderdeel.

L.O. 78. — Burger-rantsoenbonnen voor militairen met verlof

Met wijziging in zooverre van het gestelde in L.O. 1945, Nr. 46, wordt in nader overleg met het Centraal Distributiekantoor te 's-Gravenhage het volgende bepaald.

1°. Teneinde tijdens verlof, tijdverlies te voorkomen door het individueel moeten afhalen van rantsoenbonnen bij den burgerdistributiedienst, kunnen deze collectief worden afgehaald bij den plaatselijken distributiedienst *in de plaats van waar de militair met verlof vertrekt*.

De individueele verlofpassen worden daartoe gezamenlijk met het vereischte aantal militaire maaltijdenkaarten, *tijdig* tevoren bij den plaatselijken distributiedienst ingeleverd, vergezeld van een door den Commandant geteekende verzamelstaat, vermeldende het totaal aantal aangevraagde rantsoenen en het totaal aantal manschappen.

De plaatselijke distributiedienst zal op de verlofpassen de gebruikelijke verklaring stellen aangaande het aantal verstrekte burgerdistributierantsoenen en deze daarna met de noodige rantsoenbonnen wederom ter beschikking stellen van het onderdeel.

2°. De aandacht wordt erop gevestigd, dat bij het verstrekken van maaltijden aan militairen op *dienstreis*, het inleveren van de vereischte militaire maaltijdenkaart(en) verplicht is.

De nieuw aan te vragen militaire maaltijdenkaarten zijn — in afwijking van de oude, welke na ontvangst van de nieuwe ongeldig zijn, — als volgt ingericht :

- a. kaarten voor 1 maaltijd geel ;
- b. kaarten voor 9 maaltijden (3 dg.) groen ;
- c. kaarten voor 15 maaltijden (5 dg.) rose ;
- d. kaarten voor 21 maaltijden (7 dg.) blauw

De militaire maaltijdenkaarten moeten voortaan worden aangevraagd bij het uitgifte depot (D.I.D.) waar het onderdeel de levensmiddelen ontvangt.

Het D.I.D. verstrekt daarop de benodigde maaltijdenkaarten.

Einde der officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog.

GREPEN UIT DEN HUIDIGEN

Strijd in Ned.-Indië

INLEIDING

In het gebied ten Z. van Batavia werd in Oct. 1945 het 1e reg. inf. van het K.N.I.L. ingezet met de tweeledige opdracht :

A. beveiliging van het vliegveld Tjilitan ;

B. bescherming van de goedgezinde bevolking.

Het regiment bestaat uit een staf en drie bataljons: het Ie Bat. van vier compagnieën (1, 2, 6 en 8), het IIe Bat. van vijf compagnieën (5, 9, 11, 16 en 20; de 5e compagnie gevormd uit vrijwilligers aanvankelijk bestemd voor de z.g. Gezagsbataljons en derhalve behorende tot de Koninklijke Landmacht), het IV. Bat. van drie compagnieën (17, 18 en 19).

Ter vervulling van de opdracht zijn een aantal punten bezet w.o. de voormalige kazerne van de veldpolitie te *K e b a j o r a n* (zie schets), terwijl patrouilles zich mogen bewegen in een gebied met een straal van 5 km van het bivak af gerekend.

Een eigenaardige moeilijkheid vloeit voort uit de beperkende bepaling, dat tegen geuniformeerde Indonesische afdeelingen alleen gewapenderhand mag worden opgetreden, indien de eigen veiligheid wordt bedreigd of de troep in de uitvoering van haar taak daadwerkelijk wordt belemmerd.

Het regiment behoort tot het Troepencommando West-Java, waarvan de commandant, Generaal-majoor Schilling, onder de bevelen staat van den commandant van de 23e Britsch-Indische divisie, Generaal-majoor Hawthorn.

Wij laten hier een tweetal verslagen volgen van gevechtshandelingen onzer troepen. Het eerste betreft een transport van *Kebajoran* naar *Batavia*, het tweede een treffen nabij eerstgenoemde plaats.

I. Verslag over de gevechtshandelingen op 20-11-'45 tijdens het transport van *Kebajoran* naar *Batavia* (samengesteld uit de desbetreffende gevechtsrapporten).

Transport bestaande uit: scoutcar — 1 truck — 1 jeep — 6 trucks (tevens marschorde).

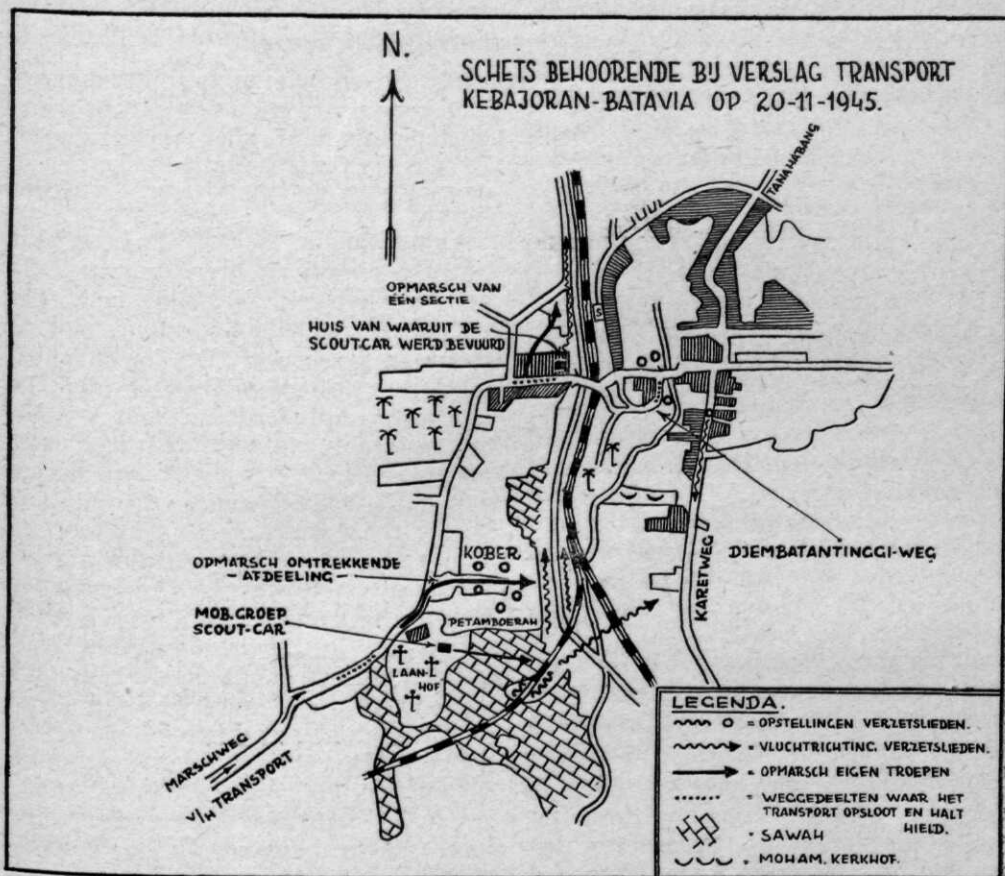
Troepen :

Scoutcar, onder commando van res. Ie Luit. K., voorts 1 Onderoff. en 9 soldaten.

Bewapening : 1 mitr. 12.7,
2 Colt mitrs.,
2 Lewis mitrs.,
3 Austen S.M.G.'s,
3 Jungle kar.,
5 geweren,
1 mortier 2",
24 handgn.

16. *Comp.* (min 2 pels), 15 man afgelost personeel en 1 gevangene, onder commando van den Ien Luit. v. d. B.

Totaal: 3 officieren, 89 onderofficieren en minderen, 1 gevangene.

Transportcommandant: Kapitein S.
Opdracht: Breng transport over Paalmerah naar Batavia.

Op 20-11-45 te 16.00 afmarsch uit Kebajoran. De scoutcar reed 100 m voor de eerste truck (waarop 1 sectie dekking) uit, met opdracht het transport in front te beveiligen. In de achterste truck een sectie dekking, rest van het personeel over de overige trucks verdeeld. Transportcommandant in de jeep. Afstand tusschen de auto's circa 30 m.

Te 16.15 werd de scoutcar bij de Begraafplaats *Laanhof* door Britsche militairen aangehouden met verzoek om hulp te willen verleen. De begraafplaats lag onder vuur van ten minste één mitrailleur en enkele gewerschut-

ters, genesteld in het terrein bij den spoordijk O. van de *Begraafplaats* (zie schets).

De Britsche militairen (een detachement van de Royal Air Force), die tijdens een begrafenisplechtigheid bevuurd werden, beantwoordden dit vuur. De mobiele groep van de scoutcar (6 man), onder commando van den ren Lt. K., kwam onmiddellijk in stelling op het kerkhof en opende met mitrailleurs en 1 mortier 2" het vuur op den vijand. De scoutcar (waarin 2 man) en 2 man met 1 mitrailleur, opgesteld aan den kant van den marschweg, bleven het transport in front beveiligen.

Nadat de transportcommandant zich van den toestand op de hoogte had

gesteld werden de volgende mondelinge orders gegeven :

- a. 1e Luit. K. bindt den vijand met vuur in front.
- b. 1 sectie—3 pel. dekt met commandogroep—16. comp. het inmiddels opgesloten transport.
- c. 3 pel. (min 1 sectie) onder commando van den 1en Luit. v. d. B. rukt in N. richting 400 m op langs verhardened weg, daarna in O. richting, ten einde den vijand op de flank te komen.

N.B. De actie om de Noord werd ingezet, aangezien in verband met het terrein (in Z. en W. open sawahvlakte), vermoed werd, dat de vijand in algemeen N. en N.O. richting zou uitwijken.

- d. Luit. K. gaat met zijn mobiele groep tot den aanval over, zoodra de vijand wijkt.
- e. Ik bevind mij bij de afd. genoemd onder c.

De omtrekkende groep rukte in verspreide orde (in linie met groepjes van 2 à 3 man) op ter weerszijden van een paardenpad N. van het woord *Petamboeran* in O. richting (zie schets).

Tijdens den opmarsch werd gestooten op groepjes verzetslieden, bewapend met lansen en slagwapens; tegelijkertijd werden op den N. vleugel van de afdeeling enkele geweschoten gelost. 11 verzetslieden werden in de kampong neergelegd, aan eigen zijde werd 1 fuselier zeer licht gewond. Inmiddels was de vijand ter hoogte van den spoordijk op de vlucht geslagen in algemeen N. en O. richting, waarschijnlijk omdat door het vuren van de omtrekkende afdeeling bemerkt werd, dat de terugtochtsweg werd bedreigd. De Luit. K. ging hierop met zijn mobiele groep onmiddellijk tot den aanval over, welke tot den spoordijk werd doorgezet.

De omtrekkende groep was opgerukt

tot aan den dijk langs de W. oever van het *Bandjirkanaal*.

Aangezien het vuren op dit moment nagenoeg was verstomd, gaf de transportcommandant order tot verzamelen. De auto's werden weer bestegen en de marsch met de colonne in N. richting hervat.

Onmiddellijk W. van de brug over het *Bandjirkanaal*, werd uit een huis, gelegen aan de N. zijde van den marschweg, een handgranaat naar de scoutcar geworpen. De handgranaat miste het doel en ontplofte niet. De scoutcar verminderde snelheid en uiterste waakzaamheid werd betracht. Kort hierop werd uit één der laatste huizen aan de N.-zijde van den weg weer een handgranaat geworpen (ontplofte eveneens niet) en werd geweervuur afgegeven door een 10-tal rebellen, waarvan 6 in uniform met helm, die zich voor, in en ter weerszijden van het huis hadden opgesteld. Door de bediening van de scoutcar werd het vuur van den tot stilstand gekomen wagen afgeopend. De rebellen vluchtten onmiddellijk door en langs het huis in algemeen N. richting, met medeneming van enkele gewonden. De mobiele groep ging direct over tot het zuiveren van het huis en onmiddellijke omgeving.

Het transport was inmiddels wederom tot stilstand gekomen en opgesloten. Het personeel had de voertuigen verlaten en met enkele groepen de op den marschweg uitkomende zijwegen afgesloten.

De transportcommandant, die zich naar voren had begeven, vernam van Luit.K., dat de rebellen in N. richting waren gevlucht.

Aangezien de brug over het *Bandjirkanaal* aanmerkelijk hooger ligt dan de naaste omgeving en als gevolg daarvan het transport bij het passeeren van de brug uitermate kwetsbaar zou zijn voor eventueele beschietingen van den W. oever af, wilde de transportcommandant, alvorens den marsch

met het transport voort te zetten, de zekerheid hebben, dat de gevluchte vijand zich niet weer meer N had vastgezet. Ten einde daaromtrent zekerheid te verkrijgen, werd een sectie onder 1e Luit. v. d. B. in algemeen N. richting ingezet. Deze sectie verdreef de rebellen, met vuur op grooten afstand, verder in N. richting.

Inmiddels werden enkele militairen van het transport door de bevolking gewaarschuwd, dat rebellen zich genesteld zouden hebben in een huis gelegen aan den marschweg direct O. van de brug.

Toen de zuivering van het huis door de mobiele groep voltooid was en de sectie onder 1e Luit. v. d. B. zich teruggemeld had, gaf de transportcommandant opdracht aan den 1en Luit. K. om met de scoutcar een verkenningsstoot te verrichten langs den marschweg onmiddellijk O. van de brug. De scoutcar passeerde ongehinderd de brug. De mobiele groep verliet de scoutcar en rukte op langs de *Djembatan Tinggi* weg naar de 2e brug (zie schets) alwaar uit het zijterrein van nagenoeg alle zijden geweervuur werd ontvangen. Hierbij werd een soldaat van de mobiele groep gewond (dijschot). Het vuur werd door het personeel van de scoutcar krachtig beantwoord, waarop de verzetspartij vluchtte.

De transportcommandant gaf, bij het hooren van het vuur, opdracht met de colonne op te rukken ten einde assistentie te kunnen verlenen. Het transport passeerde ongehinderd de brug over het *Bandjirkanaal* en kwam wederom tot stilstand op den *Djembatan Tinggi*-weg. De gewonde soldaat werd verbonden en op een truck gelegd door personeel van de 16. comp.

De scoutcar was inmiddels opgerukt tot den viersprong van wegen 200 m O. van laatstgenoemde brug en ontving aldaar wederom vuur van de rebellen, die zich bij een barricade ongeveer 200 m Z. van den viersprong

op den *Karetweg* (zie schets) bevonden.

Enkele vuurstooten afgegeven met de mitr. van 12.7 (gemonteerd op de scoutcar) waren voldoende om dezen vijand te verdrijven.

Met het oog op de gewonden en het feit, dat de duisternis snel begon in te vallen (ong. 18.15), besloot de transportcommandant geen verdere achtervolging in te zetten en gaf opdracht den marsch met het transport voort te zetten.

In de stad langs *Tanahabang* rijdende, werden uit een huis aan de W. zijde van den weg gelegen, op het transport weer eenige schoten gelost. Ingevolge order van den transportcommandant werd doorgereden. Aangekomen bij het 1. Dep. Bat., bleek, dat door laatstvermeld vuur weer een fuselier in één der trucks was gewond. De gewonden werden per truck, onder dekking van de scoutcar, onmiddellijk naar het Mil. Hospitaal doorgezonden, waarna de transportcommandant zich met de rest van het transport te 19.00 op het Troepencommando terugmeldde.

De Troepencommandant teekende bij dit verslag het volgende aan.

Een goed geleid transport.

Terecht werd aan het verzoek om steun van de Britsche afdeeling onmiddellijk voldaan, omdat de transportcommandant kon aannemen, dat het transport zonder offensief optreden niet zou doorkomen.

Met de keuze van den vleugel van de omvatting wordt volledig ingestemd.

Het tijdig verlaten van de scoutcar bij de brug over het *Bandjirkanaal* toont een juist inzicht in terrein en tactischen toestand.

VERZENDING

De toezending van De Militaire Spectator aan officieren in werkelijken dienst geschiedt vanwege het M. v. O. via de onderdeelen. Daarom wordt verzocht hierover geen brieven te richten tot den uitgever.

II. Gevechtsrapport van het gevecht te Kebajoran op 10 December 1945.

Te \pm 2.00 werd in Z. richting een trein gehoord, welke vervolgens stopte. Te \pm 2.45 werd wederom het geluid van een rijdenden trein gehoord, welk geluid zich verwijderde in Z. richting¹⁾.

Te \pm 3.45 geblaf van honden in de kampong Z.W. en N. van het bivak. Hierop werd door den wachtcommandant de detachementscommandant gewaarschuwd.

Te \pm 5.20 werden branden waargenomen W. van het bivak op een afstand van \pm 200 m. Hierop is het 3e peloton—17 comp. gealarmeerd om uit te rukken en een en ander te onderzoeken. Een patrouille van de wacht, sterk 4 man, werd uitgezonden naar de omgeving van den viersprong op den pasar, ter beveiliging van den afmarsch van het peloton. Deze patrouille zag op zeer korten afstand uit N. en W. richting groote benden naderen van naar schatting 3 à 400 man sterk. Hierop werd door de patrouille gevuurd. De patrouille kon zich ten slotte met zeer veel moeite losmaken en terugkeeren naar het bivak, alwaar onmiddellijk algemeen alarm werd gegeven.

De voorste afdeelingen van den vijand rukten voorwaarts tot op \pm 50 à 100 m Z. en W. van het bivak. Hierop het vuur geopend. De aanval werd niet verder voortgezet. Slechts werd eenig vuur ontvangen van verspreid opgestelde scherpshutters.

Het 3. pel.—17. comp. onder commando van den Kapitein Van Arcken, sterk 2 kapiteins (Kap. Martens), 1 s.m.i., 3 onderofficieren, 3 brigadiers en 32 manschappen is te 5.55 uitgerukt met opdracht een „sweep” uit te voe-

ren in het terrein Z. en W. van het bivak, ten einde den terugtrekkenden vijand af te snijden en aan te grijpen.

Het eerste contact werd gekregen in den Z. rand van de kampong *Kebajoran*, alwaar de vijand in vollen terugtocht was door het rubberbosch. Daarop werd het vuur geopend. Inmiddels werd ook in W. richting luid „bersiap”geroep vernomen (werd ook in het bivak gehoord!).

In breed front is opgerukt langs den Z.W. rand van *Kebajoran*, waarna wederom contact werd gekregen met den vijand N. van den spoorweg. Deze vijand is aangegrepen en verdreven. Vervolgens werd door gepatrouilleerd naar den N. rand van *Kebajoran* en te rugnaar het bivak, aankomst aldaar te 8.30.

Te 8.45 aankomst te *Kebajoran* van den Kolonel Calmeyer van de K.N.L. en den Majoor van den Generalen Staf F. ter Meulen, onder dekking van de scoutcar en 1 pel.-9. comp., waarbij de Kapitein Intveld en de 1e Luitenant Remmert.

Te \pm 9.30 is uitgerukt met het pel.-9. comp., waarbij de Kolonel Calmeyer en Majoor Ter Meulen voor bezichtiging van het terrein van actie (zie schets).

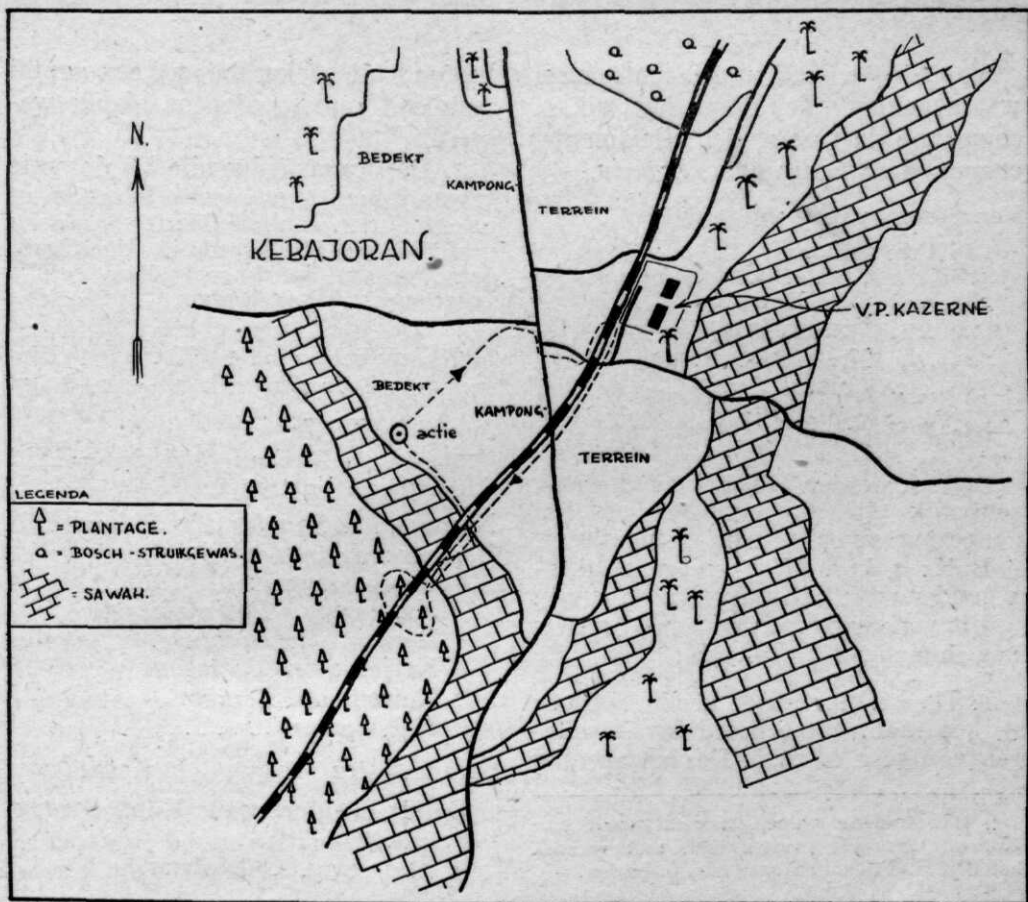
Eerst werd gemarcheerd langs den spoorbaan.

In het rubberbosch Z.W. van *Kebajoran* werden eenige in de vlucht achtergelaten papieren gevonden, waaruit bleek, dat hier wederom een bende Bantammers aan het werk was geweest (zie *bijlage* aan het slot¹⁾).

Terugkeerende waren over de sawah in N.N.W. richting op \pm 400 m duidelijk een aantal menschen te zien, die niet vuurden. Daarop is in N.W. richting binnen den kampongrand gepa-

¹⁾ Volgens instructie van het detachement *Kebajoran* mag dit het treinverkeer (in Indonésische handen) niet storen, noch treinen doorzoeken en slechts optreden tegen onwettig gewapenden, die den trein hebben verlaten.

¹⁾ Het optreden van de Bantammers kenmerkt zich door het platbranden van huizen en het afslachten van onschuldige kamponglieden en Chineezén. Hun vechtwijze staat kennelijk onder invloed van Japansche methoden, door gemis aan discipline geraken de benden echter snel in paniek.

trouilleerd met 2 sectiën voor (tusschenruimte \pm 40 m) en 1 sectie achter.

Aan de patrouille werd medegedeeld, dat even te voren een aantal menschen was gezien, zoodat de mogelijkheid niet uitgesloten was met kampongbevolking te maken te hebben. Daarom moest scherp worden uitgekeken, opdat niet het vuur op kampongbewoners zou worden geopend.

Op \pm 300 m N.W. van de spoorbaan werd in het zwaar bedekte terrein gestooten op een kleine bende, die juist eenige huizen in brand had gestoken. Zoodra duidelijk vaststond met kwaadwilligen te maken te hebben, werd het vuur geopend, waarna tot den kampongrand in W. richting werd doorgedrongen.

Een der verzetslieden, in het groen gekleed, raakte gewond; zijn karabijn model 95 werd buitgemaakt. Hier werden neergelegd 8 kwaadwilligen, terwijl er 9 zwaar gewond werden en 4 gevangenen werden medegevoerd. Te 10.25 in het bivak teruggekeerd.

Te 10.30 vertrek van den Kolonel Calmeyer en den Majoor Ter Meulen onder dekking van de scoutcar. Het pel.-9. comp. onder commando van den ren Luitenant Remmert op last van Majoor Ter Meulen te *Kebajoran* achtergebleven.

In den loop van den middag 2 patrouilles, elk ter sterkte van 1 peloton, resp. onder commando van den ren Luitenant Remmert en den Kapitein Bakker uitgerukt N. en Z. van *Kebajoran* met een straal van 2 km.

Van den vijand werd niets meer waargenomen. Te 16.00 het pel.-g. comp. op last van den Regimentscommandant terug naar *Batavia*.

Verschoten patronen :

183	P.S.	Brengun
418	„ „	S.M.G. kal. 9 mm
261	„ „	Lee Enfield
6	„ „	Tommy-gun
25	„ „	Nr. 1 kar. M. 95
30	„ „	Colt mitr. 7.7

923 P.S. totaal.

Geteld werden 40 dooden ; waarschijnlijk zijn de verliezen grooter, aangezien velen werden weggesleept.

Buit : 1 kar. M. 95 uitgeboord + 1 houder patr., 21 stuks slagwapens¹⁾.

Uit verkregen inlichtingen is voorts nog komen vast te staan :

1. De sterkte van de bende bedroeg ± 400 man, gegroepeerd in afdeelingen van 50 à 60 man. De bewapening

¹⁾ Het fraaiste wapen hiervan werd aan Kolonel Calmeyer overhandigd, met verzoek het Z.K.H. Prins Bernhard aan te bieden.

bestond uit 28 karabijnen, een aantal pistolen, handgranaten en blanke wapens.

2. De verzetsleider, die bij de actie gewond raakte en wiens karabijn in onze handen viel, is Hadji Samaoen uit *Serang*. Hij werd in den buik getroffen en werd snel door eenige volgelingen weggedragen.

Bijlage behorende bij het Gevechtsrapport *Kebajoran* dd. 10—12—1945.

No. *Tanda*

Anggauta Barisan Penjerboe = Lid Afdeeling Stoottroepen.

Nama *Sanidin bin Hamin*.

Oemoer : 20 taoen

Tempat tinggal :

Kampoeng *Pasirgadoeng*.

Desa *Djakoeng*.

Ketjamatan *Taktakan*.

Kawedanan *Serang*.

Kaboepaten

Serang, 8/12, 1945. *Ketoea*

Banda Penjerboean Kab. Serang,

a.n.

w.g. Onleesbaar.

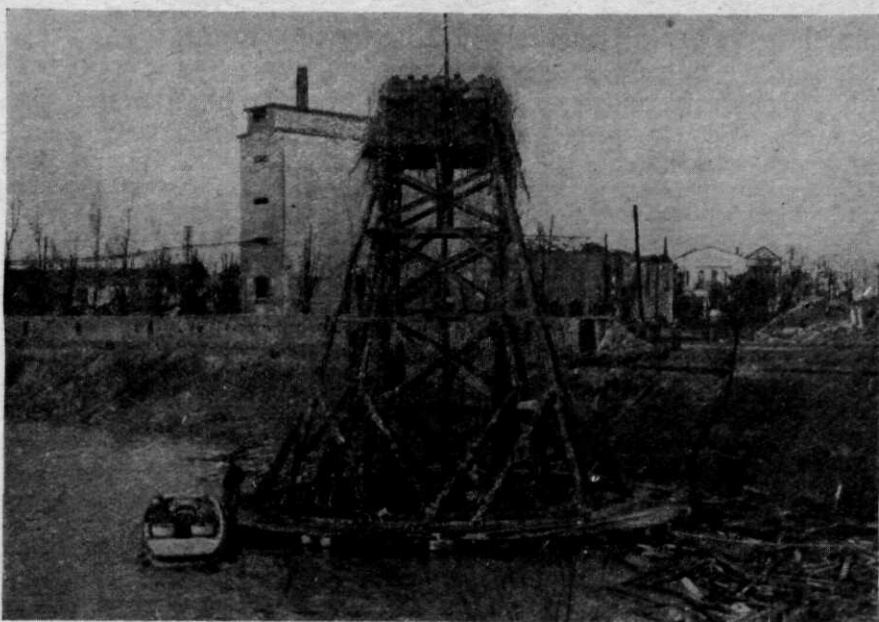
De AANSLAG OP DE WAALBRUG

te Nijmegen in 1944

door H. T. J. M. LOHMEIJER, Majoor der Genie

Uit Duitse archieven zijn gegevens bekend geworden omtrent de oorlogvoering in Nederland. Een merkwaardig voorbeeld daarvan is de opdracht aan „Fallschirm A.O.K.” en het bericht over de uitvoering daarvan door den betreffenden pioniercommandant d.d. 6 December 1944.

De opdracht omvatte het vernielen van drie net-versperringen in de Waal, bovenstrooms van de Waalbrug in Nijmegen, het vernielen van de rijvloer in de brug voor gewoon verkeer te Nijmegen, zoodat het verkeer voor langen tijd onderbroken zou zijn, en de vernieling van een 60 m beneden de Waalbrug liggende pontonbrug.

Drijflichaam met 12,5 m. hoogen steiger met 10 ton springstof.

De net-versperringen besloegen, naar Duitsch inzicht, de geheele breedte en diepte van de Waal, waren aan boeien opgehangen en bestonden uit stalen ringen.

Ten aanzien van de pontonbrug had een luchtfoto op 19 November verraden, dat men met een 16 à 24 tons brug te doen had, een luchtfoto van 21 November deed vermoeden, dat deze brug was omgebouwd tot een Bailey-brug voor de zwaarste lasten. Volgens de Deutsche gegevens liep de frontlijn der Geallieerden langs den Oostrand van Baal, den Oostrand van Haalderen, wegvork Oost van Haalderen, naar den Noordoever van de Waal 600 m ten Zuiden van deze vork en vandaar 3 km in Z.O.-richting door het midden der Waal, aan den Zuidoever naar den Westkant van Erlekom, naar het Westpunt van het Wijlmermeer.

Het Deutsche front lag in het algemeen 100 m van het Geallieerde. Het geheele terrein lag onder zwaar artillerie- en mortiervuur en kon van Geallieerde zijde worden ingezien. Er was een levendige activiteit van laagvliegende vliegtuigen en zeer zwaar artillerievuur lag op Millingen e.o. De brug bij Nijmegen, zoomede het omliggende terrein en de rivier waren van het invallen van de duisternis af tot 6.45 op 21 November hel verlicht door zoeklichten.

De opdracht zou worden uitgevoerd door allereerst de net-versperringen te vernielen door middel van drijvende riviermijnen. De mijnen zouden daartoe in stellen van drie stuks, elk stel vereenigd door een houten raam, losgelaten worden. Men dacht 90 mijnen te gebruiken. Er werden slechts 45 mijnen ter beschikking gesteld en men ging er toen toe over in elk driehoekig raam 2 riviermijnen en een kist met 150 kg springstof, waterdicht en met kurk-drijflichaam, aan te brengen. Het ontploffen van deze lading werd verzekerd door een slagsnoerverbinding met de mijnen. Bovendien paste men nog in een drijfstel 2 nood-mijnen toe, bestaande uit benzinevaten met 200 kg springstof en een „J-Feder“-ontstekingsinrichting (tijdontsteking). De vernieling van de pontonbruggen zou uitsluitend met drijvende riviermijnen geschieden, na het vernielen van de net-versperringen.

Voor de vernieling van den rijvloer der Waalbrug werd een drijflichaam samengesteld, waarop een 12,5 m hooge steiger, welke een lading van 10 ton springstof droeg (zie afb.). Het drijfvermogen werd geleverd door 400 benzinevaten van 200 liter, die in een cirkel onder het steigerwerk waren bevestigd. De benzinevaten werden, tegen lekschieten, met kurk gevuld. Teneinde het vlot in den stroomdraad te houden, was er een zwaard onder aangebracht. De vrije hoogte onder de brug bedroeg op 20 Nov. ongeveer 13 m. De springstof was met stalen platen gepantserd. Aanvankelijk bestond het plan z.g. „Knickzünder“ aan te brengen. Door het ontbreken van deze ontstekingsmechanismen was men genoodzaakt een improvisatie toe te passen, bestaande uit een 2 meter lange houten spriet op de lading, waarvan de top door 16 trekdraden verbonden was aan ingebrachte veerslagpijpjes. Om het vlot werd een raam met 60 S-mijnen (infanteriemijnen) aangebracht, teneinde dit te beveiligen tegen beklimmen.

De stroomsnelheid bedroeg ten gevolge van het hooge water 3,5 m sec.

Op 20 November werden tusschen 18.15 en 21.00 2 noodmijnen en 34 riviermijnen losgelaten. De Deutsche geluidmeetdienst stelde vast, dat de mijnen in de net-versperringen tot ontploffing waren gekomen. Om 23.15 begon het te stormen, zoodat de onderneming moest worden onderbroken tot 3.30, waarna nog eens 11 drijvende mijnen en om 5.30 het vlot met het steigerwerk werden losgelaten. Aan het vlot was nog een tijdontsteking aangebracht, gesteld op 3½ uur na het loslaten, zoodat de lading tot ontsteking zou worden gebracht, indien de spriet niet in actie zou zijn gekomen.

Om 6.45 werden door de Geallieerden, als gebruikelijk, de zoeklichten verduisterd. Om 6.57 volgde, in de richting van de Nijmeegsche brug, een heftige ontploffing, waarvan de vuurschijn werd waargenomen. Drie minuten later volgde een hernieuwde zoeklicht-activiteit, welke echter spoedig weer eindigde.

Bij vergelijking van luchtfoto's van vóór en na den aanslag bleek, dat één net-versperring niet meer kon worden teruggevonden; van de tweede kon aan den rechteroever 160 m en 100 m, van den linkeroever 80 m niet meer worden waargenomen en van de derde in het midden 140 m. Bovendien kon de versperring boven de pontonbrug niet meer worden ontdekt.

De Duitschers namen aan, dat de Waalbrug niet was beschadigd en dat het vlot door artillerie tot ontploffing was gebracht. Zooals bekend, werd de rijvloer inderdaad beschadigd, naar werd aangenomen, door „Kampfschwimmer“. De geringe omvang van de beschadiging is echter vermoedelijk toe te schrijven aan den te grooten afstand tusschen lading en rijvloer. Het zou interessant zijn, hieromtrent nadere gegevens van Geallieerde zijde te vernemen.

Tenslotte namen de Duitschers aan, dat de pontonbrug werd beschadigd, omdat er een doorlaat was op 21 Nov. (en niet op 19 Nov.) en er geen doorlaatvakken te bespeuren waren op de luchtfoto's.

Uit dit Deutsche verslag blijkt intusschen van hoe groot belang versperringen tegen drijvende mijnen boven strooms van bruggen zijn. Bij den Rijnovergang in Maart 1945 werden door de Amerikanen een groot aantal geëchelonnerde versperringen toegepast. De constructie daarvan was zeer eenvoudig (drijvende stammen, aan verankerde staalkabels geregen), maar deze versperringen zijn niet voldoende tegen de één- en twee-persoons duikbooten, welke men op groote rivieren ook kan verwachten. De moderne oorlogvoering heeft hier een belangrijke taak geschapen voor het korps, dat de traditie der pontonniers zal moeten voortzetten.

De LUCHTLANDINGS-OPERATIES in Nederland (Herfst 1944)

door A. D. BESTEBREURTJE, Res.-Majoor der Infanterie

Het volgende artikel is geschreven door een Nederlandsch officier, die zowel bij de Britsche als bij de Amerikaansche parachutisten gediend heeft en als zoodanig door beide legers gekwalificeerd is. Wegens zijn aandeel in het ontwerpen en de uitvoering van de operaties bij Nijmegen heeft de president der Vereenigde Staten hem het „Legion of Merit, Officer Degree” toegekend.

I. De veroveringen van de overgangen over Maas en Waal bij Nijmegen. September 1945.

„Land per parachute en zweefvliegtuig ten Zuiden van Nijmegen, te beginnen op „D-dag”. Verover en houd de wegbruggen over de Maas bij Grave en over de Waal bij Nijmegen. Verover, richt ter verdediging in en houd de hoogten tusschen Nijmegen en Groesbeek. Ontzeg den vijand de wegen in het divisieterrein. Beheersch het gebied, dat begrensd wordt, ten Noorden door een lijn getrokken van Beek westwaarts door Hatert, vervolgens Zuid-westelijk naar Eindschestraat, ten Zuiden door de Maas en den hoofdweg Mook—Riethorst, ten Oosten door den hoofdweg Cleef—Nijmegen en het Reichswald en ten Westen door een lijn Noord-Zuid loopend door Eindschestraat.”

Op Zondag 17 September 1944 tusschen 9.50 en 10.40 verlaat de eerste „lift” van de 82e Amerikaansche luchtlandingsdivisie in 482 C.-47 Douglas-toestellen en 50 zweefvliegtuigen zeven vliegvelden in de buurt van Grantham (Engeland) om aan de uitvoering van deze opdracht te beginnen. Tegelijkertijd stijgen van vele andere vliegvelden in Oost-Engeland de Britsche 1e en de Amerikaansche 101e luchtlandingsdivisie op.

Voor het eerst in de krijgsgeschiedenis wordt een luchtlandingsleger, „First Allied Airborne Army” in één groote operatie ingezet. Sinds dit leger werd gevormd in Augustus 1944 onder Lt.-Gen. Ridgeway, die op „D-dag” in Normandië gesprongen is als commandant van diezelfde 82e luchtlandingsdivisie, die nu de bruggen bij Nijmegen moet veroveren, wachten de drie divisies ongeduldig op hun inzet. Door Montgomery's snellen opmarsch door Noord-Frankrijk en België werd hun gebruik reeds 14 keer verbodig. Doch „operation market” zal nu tot uitvoering komen, het Britsche 2e leger moet over de groote rivieren worden geholpen vóór de vijand kans ziet om de bruggen te vernielen en zich voor een tegenstoot te verzamelen.

Juist voor het passeeren van de Engelsche kustlijn zijn de formaties gesloten en zet de geweldige stoet koers naar het Zuid-Oosten. Het is prachtig, zonnig weer, duidelijk zien wij het lichtschip halfweg in het Kanaal en de uitgestrekte watervlakten in Zeeland, die degenen, die soms niet mochten weten waarvoor wij strijden, nog even het geheugen oprisschen. Op een punt ten Zuiden van

Breda wordt de richting veranderd en vliegen wij haast noordelijk naar onze „dropping zones”. Wij hebben weinig last van afweervuur en de talloze ons omgevende jagers schijnen den vijand elken lust te hebben ontnomen om eens in de lucht te komen kijken.

Te 12.50 springt een verkennersteam op een weiland ten Westen van Overassel en tien minuten later ontplooiën zich duizenden parachutes, het meerendeel van groen gecamoufleerde zijde, maar ook de oranje, blauwe, roode, lichtgroene met materiaal en een enkele witte, die zijn vracht het leven redt. Even later strijken ook de zweefvliegtuigen als groote vogels neer en beginnen hun last te ontladen. Het duurt niet lang of de Geldersche jeugd zit reeds in de eerste jeeps.

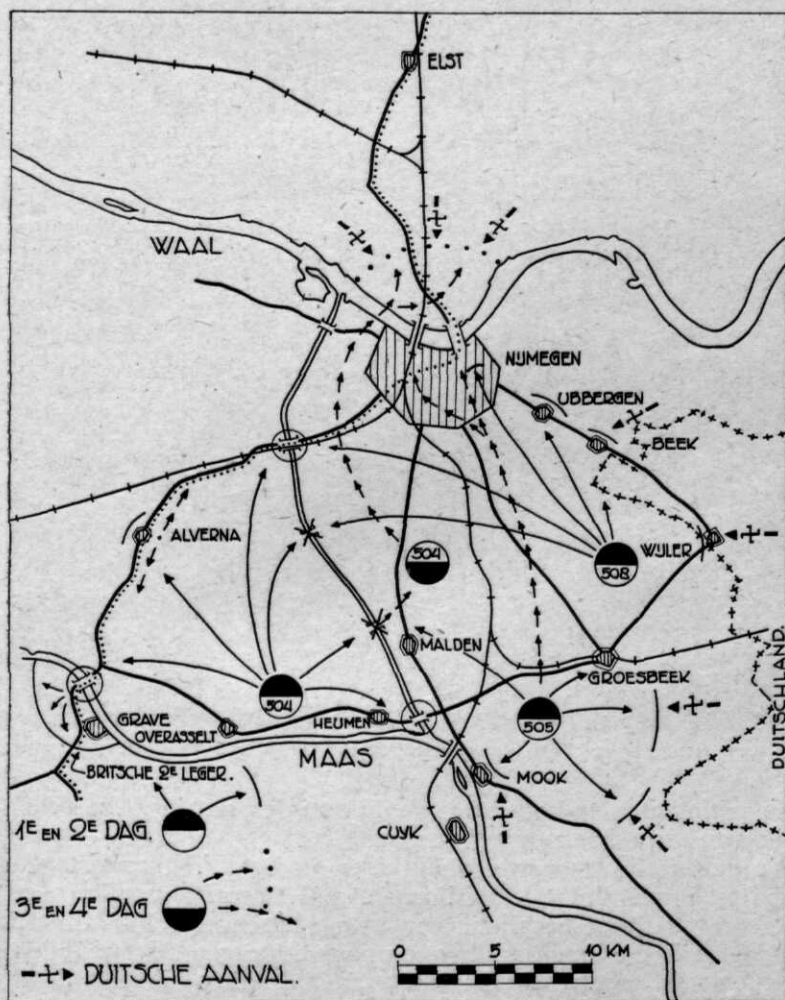
Het 505e Par. Inf. Reg. landt op de Knapheide, ten Zuiden van Groesbeek, ten Noord-Oosten waarvan de parachutisten van het 508e Par. Inf. Reg. den grond raken, terwijl het 504e Par. Inf. Reg. het terrein van de verkenners gebruikt. Een compagnie van dit regiment is even ten Zuid-Westen van de brug over de Maas bij Grave gesprongen. Direct verovert deze compagnie een houten toren, waarop luchtafweergeschut is geplaatst, dat haar landingsterrein bestrijkt, richt het vuur daarvan op een soortgelijken toren aan den overkant van de rivier en gaat over tot een aanval op het zuidelijke uiteinde van de brug. Van uit het Noorden doen de overige compagnieën van dit bataljon hetzelfde. Het element „verrassing” speelt de verwachte rol — een beter voorbeeld is in geen leerboek te vinden —. Na een kort maar hevig gevecht zijn de bewakingsmanschappen overmeesterd en is de lange brug onbeschadigd in handen van de Amerikanen. Zoodoende is te 14.30 reeds een van de hoofdobjecten veroverd. Het bataljon vormt vóór het aanbreken van den avond een sterk brughoofd ten Zuiden van de Maas. Om 23.00 is ook Grave bezet. De ca. 400 Duitschers zijn zonder veel strijd vertrokken.

Een tweede bataljon van het 504e Par. Inf. Reg. neemt de Maas—Waal—Kanaalbrug bij Heumen, ofschoon de vijand hier sterken weerstand biedt. Bij Blankenberg en Hatert kunnen de Geallieerden echter voor het donker wordt slechts de ruïnes van twee minder belangrijke kanaalbruggen bezetten; het is den vijand gelukt deze te vernielen, zoodra de parachutisten naderen. Het derde bataljon heeft intusschen de westelijke flank van de divisie gezuiverd en verzekerd, bezet Alverna en nadert een vierde kanaalbrug, den belangrijken overgang van den hoofdweg Grave—Nijmegen. Deze brug is den volgenden dag in Amerikaansche handen; de Deutsche demolitiepoging heeft slechts een nietig gat ten gevolge.

De twee in de omgeving van Groesbeek gelande parachutisten-regimenten hebben den vijand rondom de landingsterreinen verdreven en de geheele oostelijke helft van het divisiegebied van Nijmegen tot het Reichswald langs de Deutsche grens bezet. Het 505e Par. Inf. Reg. richt zijn hoofdkwartier te Groesbeek in, beveiligt de zuidelijke zijde van het luchtbrughoofd en treedt in contact met het 504e reg. aan de brug bij Heumen en de ruïne bij Blankenberg.

In Groesbeek wordt reeds met een uitstekend georganiseerde groep van de Binnenlandsche Strijdkrachten samengewerkt, die onmiddellijk op velerlei gebied waardevolle diensten verricht: ontwapenen en arresteren van N.S.B.'ers en Deutsche arbeiders, bewaken van gevangenen, leveren van gidsen voor patrouilles en vooral het verzorgen van een telefoondienst met Nijmegen, zoodat de vijandelijke reacties in de stad precies bekend zijn.

Een bataljon van het 508e regiment parachutisten is te 20.00 u. tot op 400 meter de groote Waalbrug in Nijmegen genaderd. Hier stoot men op sterken Duitschen

weerstand en men nestelt zich daar. De 2 overige bataljons bezetten Hatert en de oostelijke zijde van het Maas—Waal—Kanaal en het heuvel- en bosch-terrein tusschen Groesbeek en Nijmegen tot en met Berg en Dal.

De vijand bereikt in het geheele gebied ongeveer een sterkte van 8 bataljons. Zijn weerstandsnesten zijn vooral de bruggen, gegraven stellingen langs het Maas—Waal—Kanaal, in het Reichswald en in de bosschen ten Zuid-Oosten van Nijmegen. Zijn reacties op de landingen zijn snel en betrekkelijk goed georganiseerd ; alle beschikbare troepen worden onmiddellijk voor locale tegen-aanvallen gebruikt.

De belangrijkste taak voor Maandag 18 September is het verzekeren van goede landingsmogelijkheden voor de divisie-artillerie, want tot dusverre zijn slechts tien houwiters op den grond, samengesteld uit parachutenladingen, die ter beschikking staan van het 505e reg. Bovendien zijn met de zweefvliegtuigen acht 5,7 cm anti-tankkanonnen geland en gelijkmatig

Een Britsche „duck” met Amer. parachutisten geladen steekt de Waal bij Nijmegen over.

verdeeld over de drie regimenten en het divisie hoofdkwartier, dat in de bosschen een 100 m westelijk van Groesbeek opgeslagen is.

Tusschen 10.00 en 11.00 zijn 450 zweefvliegtuigen in het V.K. opgestegen, die een anti-tank-batterij van het 80e Airborne Anti Aircraft Bataljon, het 319e en 320e zweef-veld-artillerie-bataljon, het 456e parachute-veld-artillerie-bataljon en de 307e medische luchtlandingscompagnie dragen. Terwijl deze optocht langs dezelfde route nadert, die de eerste „lift” Zondag gebruikt heeft, worden door het 505e en 508e regiment de landingsterreinen gezuiverd en verschillende locale tegenaanvallen uit het Reichswald afgeslagen. Voor deze taak wordt zelfs het bataljon, dat tot in Nijmegen is doorgestooten, teruggenomen. Ten Noord-Oosten van Groesbeek wordt om 13.10 tot een aanval overgegaan. De vijand is volkomen verrast. 16 stuks anti-lucht doelgeschut worden veroverd en 149 gevangenen gemaakt. Ook dit landingsterrein is nu veilig. De landingen gelukken uitstekend, ofschoon een aantal zweefvliegtuigen over de voorgescreven velden schiet en aan de andere zijde van de Duitsche grens terecht komt. Toch keert een groot gedeelte van deze manschappen terug. 20 minuten later worden de zweefvliegtuigen gevolgd door 135 B-24 bommenwerpers, die op de Knapheide munitie en andere verzorgingsbenoedigheden uitwerpen. In den middag zijn de nieuwe Geallieerde batterijen reeds rond om het divisiegebied in stelling. Een tentenhospitaal, goed met roode kruizen gemarkeerd, is op een open zandvlakte ten Zuiden van het Dekkerswald opgeslagen.

Zoodra het donker is, dringen Amerikaansche patrouilles met gidsen van de Binnenlandsche Strijdkrachten diep in het door den vijand bezette gebied. Ook de Duitschers trachten met luchtverkenners iets te weten te komen.

Dinsdagmorgen, 19 September, op D + 2 dus, mag de eerste phase van deze luchtlandingsoperatie als gelukt beschouwd worden. Om 8.00 stooten de verkenningwagens van de Guards Armoured Division op de voorposten van de Amerikaanse parachutisten bij Grave en even later trekt de spits van het Britsche 2e leger reeds over de Maas.

Nu moet de overgang over de Waal veroverd worden, zoodat Montgomery ook nog op tijd de Engelsche parachutisten bij Arnhem bereiken kan. In het bosch, in de tent van Generaal J. Gavin, den jeugdigen commandant van de 82e Amerikaansche parachutisten-divisie, die met zijn mannen reeds in Sicilië, Italië en Normandië gesprongen is, worden de plannen voor den aanval op de brug gecoördineerd met Generaal Dempsey, commandant van het Britsche leger en zijn divisie- en brigade-generaals. Inmiddels stellen zich langs de veel dekking biedende toegangswegen van Nijmegen de Geallieerde pantserstrijdkrachten op en bereiden zich voor op hun zooveelsten rivierovertocht sinds Normandië.

Ook de Amerikanen hergroepeeren zich. Het 504e Par. Inf. Reg. laat één bataljon achter ter bewaking van de bruggen bij Grave, Heumen en Honinghutie en den weg Grave—Nijmegen; de andere twee bataljons gaan over het Maas—Waal—Kanaal in reserve.

Bren Gun Carriers van het Britsche 2e Leger en parachutisten van de 82e Amer. luchtlandingsdivisie strijden schouder aan schouder voor den overgang van de Waal in de straten van Nijmegen 20 September 1944.

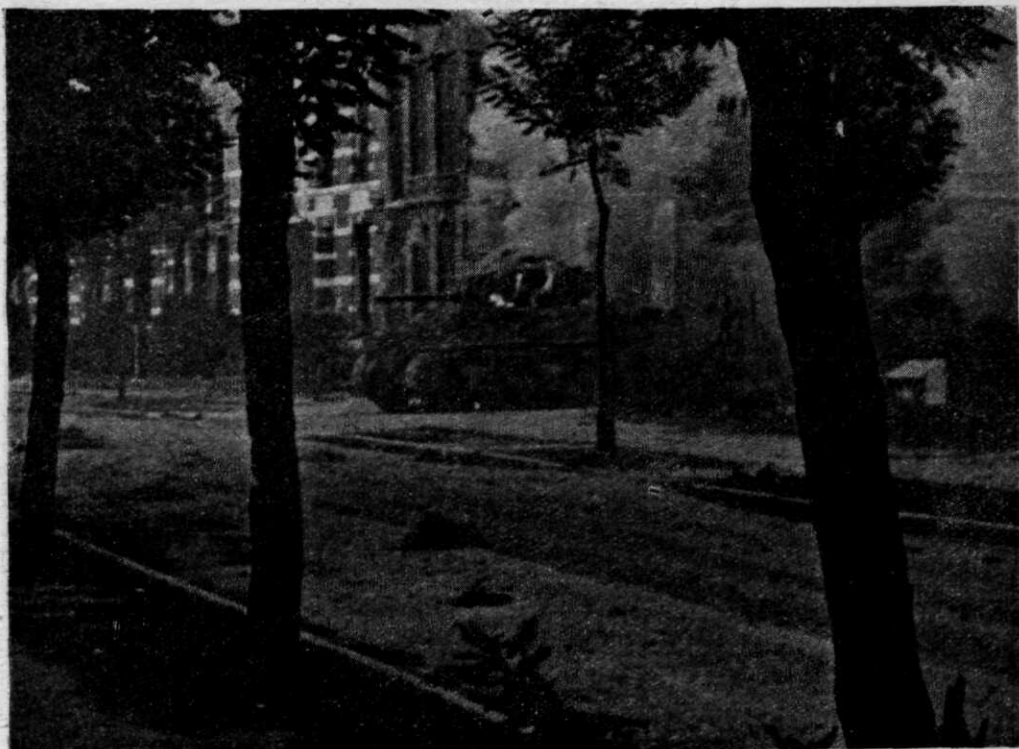

Tanks van de Guards Armoured Division maken zich gereed voor den aanval op de brug bij Nijmegen.

Van het 505e Par. Inf. Reg. wordt één bataljon toegevoegd aan de Guards Armoured Division. Dit regiment blijft echter verantwoordelijk voor den Zuidelijken sector van het divisiegebied en slaat herhaaldelijk aanvallen van den vijand langs zijn geheele front af, vooral bij Horst, Heikant en Riethorst. Het Reichswald blijft verrassingen voortbrengen. Het 508e Par. Inf. Reg. op de Oostelijke flank breidt zijn gebied uit en blokkeert bij Wyler, Beek en Imthal den dalweg. Den geheelen dag tracht de vijand den Duivelsberg terug te winnen, echter tevergeefs.

Omstreeks 14.00 begint de aanval op de twee bruggen. De tank-colonnes beschikken als gidsen over mannen met den oranje armband. Onder hen bevindt zich Jan van Hoof, die door jarenlang verkenningwerk een buitengewoon nauwkeurige kennis van alle bijzonderheden van de brug verworven heeft en bij de uiteindelijke verovering zijn leven geeft om een slagsnoer door te snijden. Alles gaat goed tot het centrum van de stad. Op het Mariaplein, een 400 m van het zuidelijk eind van de wegbrug, loopt echter de aanval vast. Een hevig gevecht ontwikkelt zich, dat den geheelen nacht doorwoedt. Vele huizen raken in brand en verlichten de schootsvelden. De halve cirkel rond de opritten, met als centrum het Valkhof, is op een sterke verdediging voorbereid. Tot de gevreesde 8,8 cm toe, zijn alle wapens in groote getale vertegenwoordigd. De vechtwagens trekken zich terug, aangezien zij in het donker niet kunnen opereeren.

Een in brand geschoten Britsche tank in de straten van Nijmegen.

In den morgen zuivert het 504e Par. Inf. Reg. samen met het 2e bataljon van de Irish Guards het gebied van het Jonkerbosch tot aan de Waal, ten Oosten van het Maas—Waal—Kanaal en maakt zich daar gereed tot het oversteken van de rivier. Tegelijkertijd vernieuwt het tweede bataljon van het 505e Par. Inf. Reg. zijn aanvallen op de zuidelijke oprit tot de twee Waalbruggen.

Woensdagmiddag, 20 September om 14.00 bestormen de Amerikaansche parachutisten, gesteund door de tanks van het tweede bataljon van de Grenadier Guards, de versterkingen ten Zuiden van de groote Nijmeegsche brug. Meter voor meter wordt de vijand met bajonet en handgranaten teruggeworpen en om 17.00 is de eigenlijke brug bereikt. Intusschen is om 15.00 op de linker flank ten Westen van de spoorbrug, juist onder het Fort van Holland, Kolonel R. H. Tucker, de kleine, taaie commandant van het 504e reg., met zijn parachutisten overgestoken.

Onder dekking van het vuur van Britsche tanks en een rookscherf, recht tegen moordend machinegeweer en 40 mm vuur in, waarachter 4 à 600 Duitschers zitten te wachten, roeien de eerste 260 man in 26 kleine, opvouwbare aanvalsbootjes over. Slechts de helft van de bootjes keert voor een tweede lading terug, maar de mannen, die den overkant gehaald hebben, moeten zoo vlug mogelijk steun krijgen en menig Amerikaan bereikt zwemmend zijn kameraden. Weer wordt het een strijd van man tegen man en om 18.00 is ook het noordelijk einde van

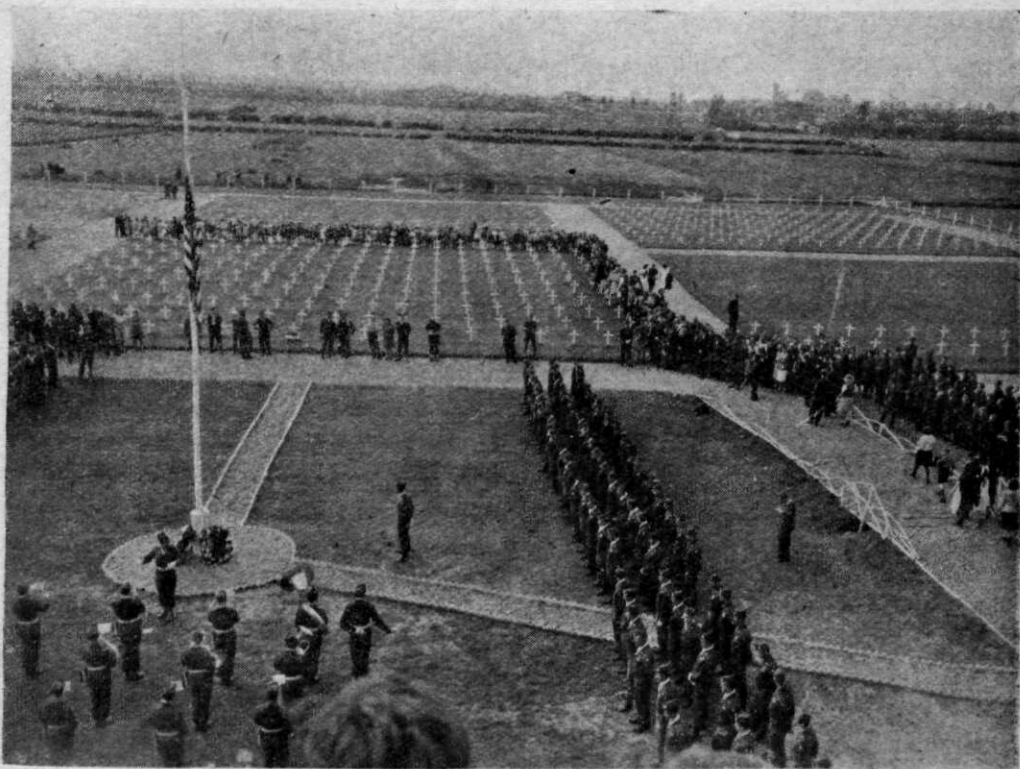
Een zweefvliegtuig van de Amer. 82e luchtlandingsdivisie, dat bij Groesbeek een slechte landing gemaakt heeft. Roode Kruis parachutisten zijn bezig de gewonden te helpen.

de brug van den vijand gezuiverd. Een half uur later rolt de eerste Britsche tank over de onbeschadigde Waalbrug. Weer is het het 504e Par. Inf. Reg. dat net als drie dagen vroeger over de Maas, nu over de Waal een bruggehoofd vormt.

Gedurende de verovering van de brug, hebben de daaraan niet deelnemende parachutistenregimenten het hard te verduren gehad. De vijand tracht met sterke aanvallen de divisie te splitsen en op te rollen. In de late morgenuren wordt het 508e Par. Inf. Reg. bij Wyler door drie door tanks gesteunde compagnieën aangevallen en tegen den middag trachten twee bataljons Duitsche parachutisten, eveneens gesteund door vechtwagens bij Beek door te breken. De Amerikanen zijn genoodzaakt hun lijn een 1000 m uit de vlakte naar den heuvelrug terug te nemen. Beek wordt om 21.00 door de geallieerden heroverd. Om 23.00 worden zij er echter weer uitgedreven.

Parallel met deze operaties van den vijand gaan in het Zuiden zijn felle aanvallen op Mook. Ook hier gelukt het een Duitsch regiment door tanks en artillerie flink gesteund, de Amerikanen in den namiddag tot het spoorwegviaduct terug te dringen; 185 zweefvliegtuigpiloten worden gebruikt om dit front te versterken en de geallieerde lijn wordt hersteld.

Terwijl het Britsche tweede leger doorrolt in de richting Elst, spant de 82e divisie zich in tot het uiterste, om het gewonnen terrein te behouden. De vijand reageert met alle ter beschikking staande krachten op de voor hem zeer critieke situatie. Slagen de geallieerden er in de nauwe corridor — want meer is het niet —

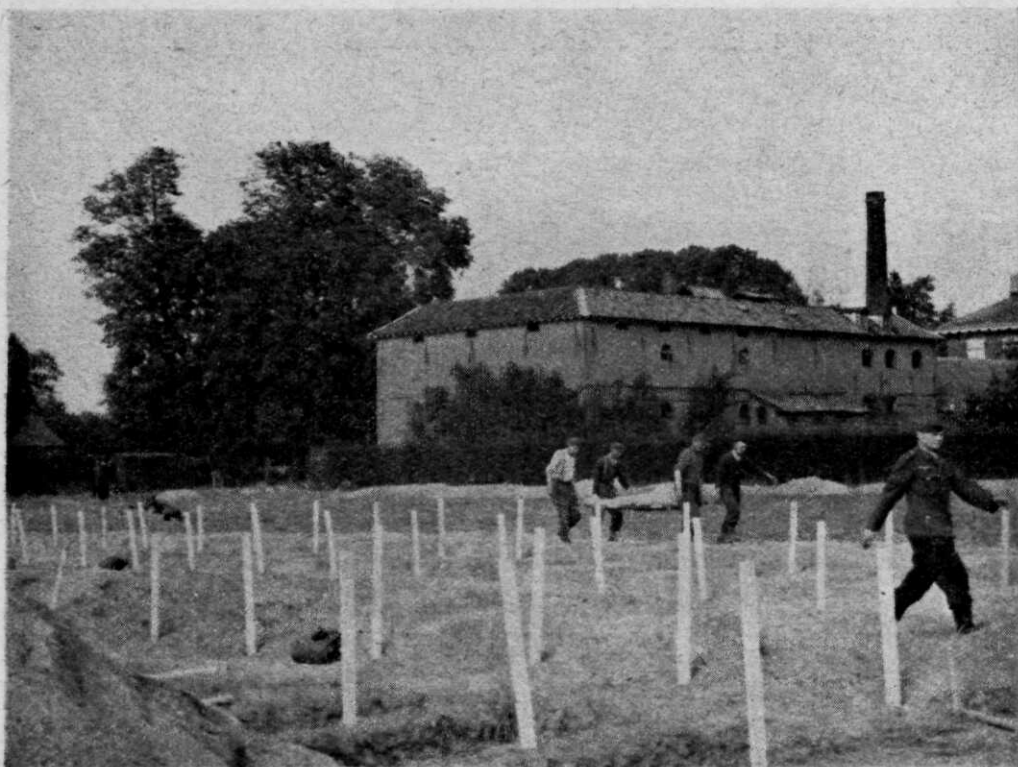
Het Amer. kerkhof bij Molenhoek gedurende de herdenkingsplechtigheid op 17 Sept. 1945.

van Eindhoven tot Arnhem te houden, waarvan nu alleen het Noordelijk gedeelte nog een, van de geallieerde verbindinglijnen los liggend eiland is, dan zijn zij daarmede over de groote waterhindernissen — ook over de Rijn —, de Siegfriedlinie is omgaan en de West-Duitsche vlakte, ideaal opmarschgebied — ook in den winter — ligt open.

Het artillerievuur wordt van dag tot dag intenser. Ook verschijnen er meer en meer Duitsche vliegtuigen, die o.a. vanuit het vliegveld Deelen, even ten Noorden van Arnhem opereeren en die meestal al verdwenen zijn, voordat de R.A.F.-jagers naderen; want de meest vooruitgeschoven geallieerde bases zijn met den snellen doorstoot der laatste dagen een flink stuk achter geraakt en bevinden zich nog in België. Toch ontwikkelen zich af en toe felle luchtduellen, vooral als de vijand tracht de raketbommen vurende typhoons te onderscheppen.

In den namiddag van Donderdag 21 September werpt het 508e Par. Inf. Reg. den vijand voorgoed uit Beek, nadat een eerste aanval bij dageraad afgewezen was. Om 15.00 worden uit een 400 C-41 Douglas transporttoestellen ten Westen van het Maas—Waal—Kanaal nieuwe voorraden afgeworpen, die met hulp van de Nederlandsche Binnenlandsche Strijdkrachten opgeslagen worden. *Goede diensten verrichten deze mannen ook bij het bewaken van de 2000 gevangenen, die tot dusverre gemaakt zijn.*

Langs den geheelen corridor blijft de vijand verwoed aanvallen en op 22 September is zelfs even de eenige verbindinglijn bij Veghel onderbroken en schieten

Duitsche gevangenen begraven gesneuvelde Amer. parachutisten bij Molenhoek.

een aantal Duitse tanks de geallieerde convooien in brand. De Coldstream Guards gaan onmiddellijk terug om deze dreiging te helpen verwijderen.

Op Vrijdag 23 September vertrekken van zes vliegvelden in East Anglia 402 zweefvliegtuigen en landen in de omgeving van Overasselt; het 325e Glider Inf. Reg. plus de resten van het 80e anti-luchtdoelgeschut Bn. en de 301e Bn. luchtlandingsgenie en speciale divisietroepen zooals militaire politie. Deze „lift” ondervindt onderweg meer last dan de eerste twee en 43 zweefvliegtuigen moeten tusschen de kust en het landingsterrein uitgehaakt worden. Den volgenden dag neemt het 325e Reg. den zuidelijken sector van Mook tot Groesbeek van het 505e Par. Inf. Reg. over. De divisie is nu zoodanig versterkt, dat het mogelijk is, om beurten de verschillende bataljons enkele dagen in reserve terug te nemen om hun de verdiende rust te geven.

Met bommen en granaten blijft de vijand zijn bijzondere belangstelling voor de groote Waalbrug bij Nijmegen toonen, echter zonder veel succes. Weliswaar wordt op 26 September een gat in het wegdek geslagen, het verkeer wordt er evenwel niet door verstoord. In de vroege morgenuren van 29 September geschiedt iets onverwachts: de door de Duitschers verkleinde mid-denboog van de spoorbrug vliegt de lucht in en een tweede explosie slaat een flink gat in het zuidelijke einde van de wegbrug. Even later worden tien S.S.-mannen in speciale waterpakken aan den Waaloever gevangen genomen; zij hebben met den stroom meezwemmend, van het door de Duitschers gehouden

riviergedeelte af, een soort torpedo bij de brugpeilers geplaatst. De te sterke strooming heeft de wegbrug gespaard, het gat is vlug weer gerepareerd.

Afgezien van een terreinwinst van het 325e Glider Inf. Reg., dat zich ten Zuiden van Mook tot Middelaan voortschuift en enkele lokale veranderingen, blijven de Amerikaansche stellingen na de verovering van de Waalbrug, practisch onveranderd: van den Waaloever bij Erlekom, langs het Wylermeer en het Reichswald tot aan de Maas bij Katerbosch.

Deze lijn blijft den geheelen winter frontlijn, aansluitend op het door Elst loopend bruggehoofd ten Noorden van de Waal. Van 6 October af houdt het 508e Par. Inf. Reg. hier, westelijk van Elst tot bij Bommel een sector, terwijl de 101e Am. Par. Div., die op 17 September noordelijk van Eindhoven gesprongen is, de oostelijke helft bezet. De linker flank van de corridor is met de bevrijding van 's-Hertogenbosch aan den zuidelijken Waaloever opgeschoven. Hier, in het land van Maas en Waal komen de eerste Nederlandsche Stoottroep Compagnien gedurende den winter in actie.

Op 16 October wordt de 82e Am. Par. Div. door de 3e Can. Inf. Div. afgelost.

496 Amerikaansche parachutisten zijn gesneuveld, 1933 gewond en buitendien worden er nog 640 vermist — tezamen een vierde van de divisie — voordat „ALL MISSIONS ACCOMPLISHED” onder „Operation Market” gezet kan worden.

Verdediging van Oorden in Etappegebied en Operatiebasis

De tactische grondslagen van de Duitsche verdedigingsmaatregelen in onze groote steden

door J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie

Een belangrijk probleem bij de herstelwerkzaamheden in onze groote steden vormen de uitgebreide verdedigingsmaatregelen, die de Duitschers tijdens de laatste bezettingsjaren hebben getroffen. Velen hebben zich afgevraagd, welke de beteekenis van deze maatregelen was, volgens welke tactische grondslagen zij werden getroffen en of zij de door het oorlogsrecht toegelaten beperkende grenzen niet overschreden.

De bedoeling van deze beschouwing is niet een antwoord te geven op de laatste vraag. Deze vraag past in het geheel van vragen, dat zich richt op de verhouding tusschen de geldende bepalingen van het oorlogsrecht en de normen opgelegd door den modernen totalen oorlog. Het is de bedoeling ons thans slechts bezig te houden met de tactische grondslagen van deze maatregelen.

Gedurende den laatsten oorlog werden door de Duitsche legerleiding z.g. „Merkblätter” uitgegeven, waarin, volgens het bij het Duitsche leger in zwang zijnde systeem, oplossingen van zich tijdens den oorlog voordoende problemen, provisorisch werden vastgelegd. Een dergelijk „Merkblatt” verscheen op 23 Juli 1944 onder den titel „Alarmeinheiten”. Met deze „Alarmeinheiten”, die ik verder gemakshalve „Veiligheidscommando's” zal noemen, wilde men bereiken, dat men overal in het etappegebied en in de operatiebasis beschikte over organen,

die te allen tijde tot het gevecht gereed waren en konden worden ingezet tegen parachutisten en partijgangers.

Aan het samenstellen en het gebruik van veiligheidscommando's lagen de volgende beginselen ten grondslag:

a. Veiligheidscommando's vormen een noodorganisatie. De inzet van veiligheidscommando's levert in den regel nadeelen op voor den aan- en afvoer, de verpleging enz. Het is daarom noodzakelijk het gebruik tot het uiterste te beperken.

b. Veiligheidscommando's moeten bij alle eenheden, die niet direct bij den strijd in voorste lijn betrokken zijn bij wijze van voorzorgsmaatregel worden opgericht.

c. Veiligheidscommando's moeten in de eerste plaats worden gebruikt voor de verdediging van de standplaats en de militaire installaties der troepen, waarvan zij afkomstig zijn. Bij groote gevechten mogen zij niet zelfstandig, doch slechts gemengd met ervaren troepen worden gebruikt.

Uit het bovenstaande blijkt, dat men dus voor de taak der veiligheidscommando's geen afzonderlijke uit de legerreserve afkomstige eenheden, of speciaal daartoe opgeleide formaties bestemde, doch het personeel der achter het front werkende militaire organen. Het nadeel van de ontwrichting der door deze organen verrichte werkzaamheden woog blijkbaar op tegen het voordeel van de op deze wijze verkregen personeelsbesparing.

De door de veiligheidscommando's uit te voeren opdrachten werden als volgt gedefinieerd:

a. Beveiliging en verdediging van knooppunten der commandovoering, verzorgings- en verplegingsinrichtingen, oorden, steunpunten, vliegvelden en havens tegen partijgangers, parachutisten en doorgebroken vijandelijke eenheden.

Bouw van stellingen ter verdediging van bedoelde militair belangrijke objecten.

b. Vorming van stootgroepen, die tot taak hebben vijandelijke commando-troepen, parachutisten, luchtlandingstroepen en partijgangers te vernietigen.

c. In uitzonderingsgevallen:

gebruik in voorste lijn ter versterking van de zich aldaar bevindende troepen in zware gevechtsdagen, versterking van eenheden, die groote verliezen hebben geleden;

inzet bij ophanden zijnde groote gevechten als plaatselijke reserve voor de bezetting van achterwaartsche stellingen, grendelstellingen enz.;

sluiten van bressen in het front en beveiligen van open flanken, stellingbouw in het operatiegebied en in het etappegebied ten behoeve van grendelstellingen, achterwaartsche stellingen enz.

Het trekt de aandacht, dat de onder c genoemde opdrachten in wezen opdrachten zijn voor de reserves der groote eenheden. Het feit, dat men, zij het dan in uitzonderingsgevallen, deze opdrachten toevertrouwd aan veiligheidscommando's, geeft een aanwijzing, dat men met de mogelijkheid van het ontbreken van deze groote reserves rekening hield.

In noodgevallen moesten alle beschikbare krachten van de legeronderdeelen, die der tot het leger behoorende instellingen alsmede de, in de sterktestaten opgenomen, mannen, onverschillig of zij burger dan wel militair waren, worden benut.

Zie blz. 99.

Uit het overzicht der te verstrekken opdrachten blijkt, dat deze uiteenvallen in defensieve en offensieve opdrachten.

Indien men zou kunnen beschikken over normale troepeneenheden zou het geen verschil maken of deze voor de eerste, dan wel voor de tweede serie opdrachten gebruikt zouden worden. Echter heeft men hier slechts bijeengeraapte onderdeelen zonder werkelijke gevechtswaarde. Het is begrijpelijk, dat de Duitschers deze troepen als het ware selecteerden en groepeerden in veiligheidscommando's I en veiligheidscommando's II. De eerste werden ingezet in het gevecht om de beslissing, dus in den aanval. Zij bestonden uit de meest strijdvaardige elementen. Het was voor het etappepersoneel een onderscheiding te worden ingedeeld bij veiligheidscommando's I.

De veiligheidscommando's II waren uitsluitend bestemd voor stellingbetzettingen, waren gebonden aan bepaalde oorden en werden daar uiteraard defensief gebruikt. Bij deze commando's werden burgerpersoneel, spoorwegpersoneel, personeel der posterijen enz. ingedeeld.

Speciaal voor de taak der veiligheidscommando's II was aan het eerder genoemde „Merkblatt" een aanhangsel toegevoegd, waarbij uitvoerige richtlijnen werden gegeven voor de verdediging van oorden.

Oorden achter het front werden in verband met de omstandigheid, dat zij veelal knooppunten van wegen vormen en dikwijls van veel belang zijn voor de verzorging van het leger aangeduid als operationele doelen en als zoodanig de natuurlijke steunpunten genoemd van de strategische verdediging. Hoewel het door het gebruik maken van moderne snelle eenheden, voor den aanvallende mogelijk is voorbij belangrijke oorden door te stooten (thrust lines) kanaliseeren deze den strategischen aanval toch zoodanig, dat een aanval op bepaalde oorden reeds spoedig noodzakelijk zal zijn. Hieraan ontleenen de oorden achter de gevechtzone mede hun militaire beteekenis.

De noodzakelijk te vervullen voorwaarden voor de verdediging van alle oorden werden door de Duitschers als volgt gezien :

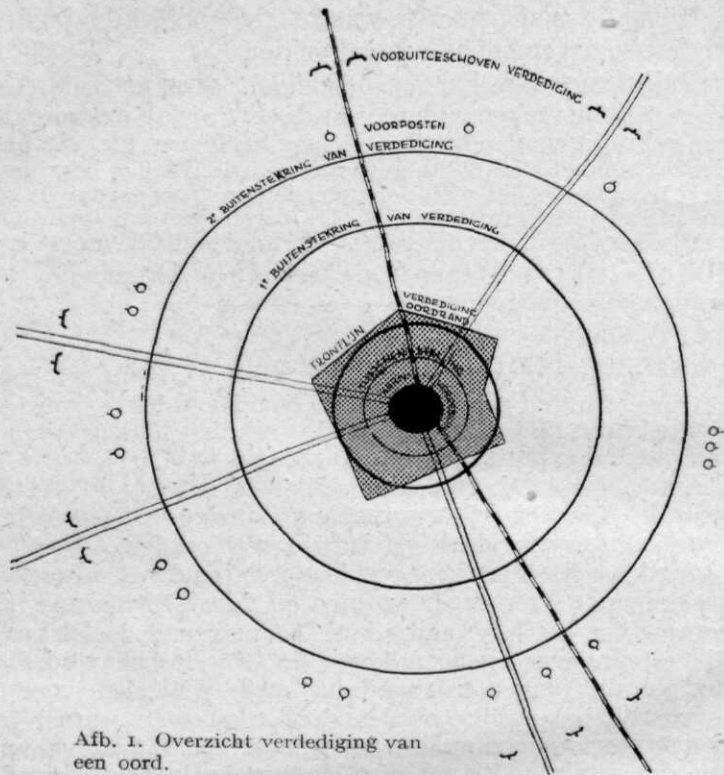
- a. de fanatieke wil van alle voor de verdediging van een oord ingezette krachten om een vijandelijken aanval af te slaan en een binnengedrongen tegenstander in den tegenstoot te vernietigen ;
- b. het aantrekken van alle beschikbare krachten en een goed voorbereid verdedigingsplan ;
- c. tijdig getroffen versterkingskunstige voorzieningen over groote diepte en met gebruikmaking van alle middelen.

Ongeacht den afstand tot het front moesten alle oorden in het gezagsgebied van het Deutsche leger te velde voor verdediging naar alle zijden worden ingericht. Hetzelfde gold voor oorden in gebieden, die door partijgangers, parachutisten of plaatselijke landingen werden bedreigd.

Bij kleinere oorden nam men in het algemeen genoegen met de versterking van het oord zelf ; bij grootere oorden met strategische beteekenis, werd bovendien de bouw van een buitenverdediging noodig geacht.

De buitenverdediging dacht men zich in den vorm van gesloten kringen van veldversterkingen met vechtwagenversperringen op afstanden van 6 tot 10 km. Bij grootere steden streefde men ernaar de buitenste kringstelling op 20—30 km van den stadsrand te kiezen.

De binnenverdediging bestond eveneens uit kringstellingen. In het algemeen onderscheidde men :

Afb. 1. Overzicht verdediging van een oord.

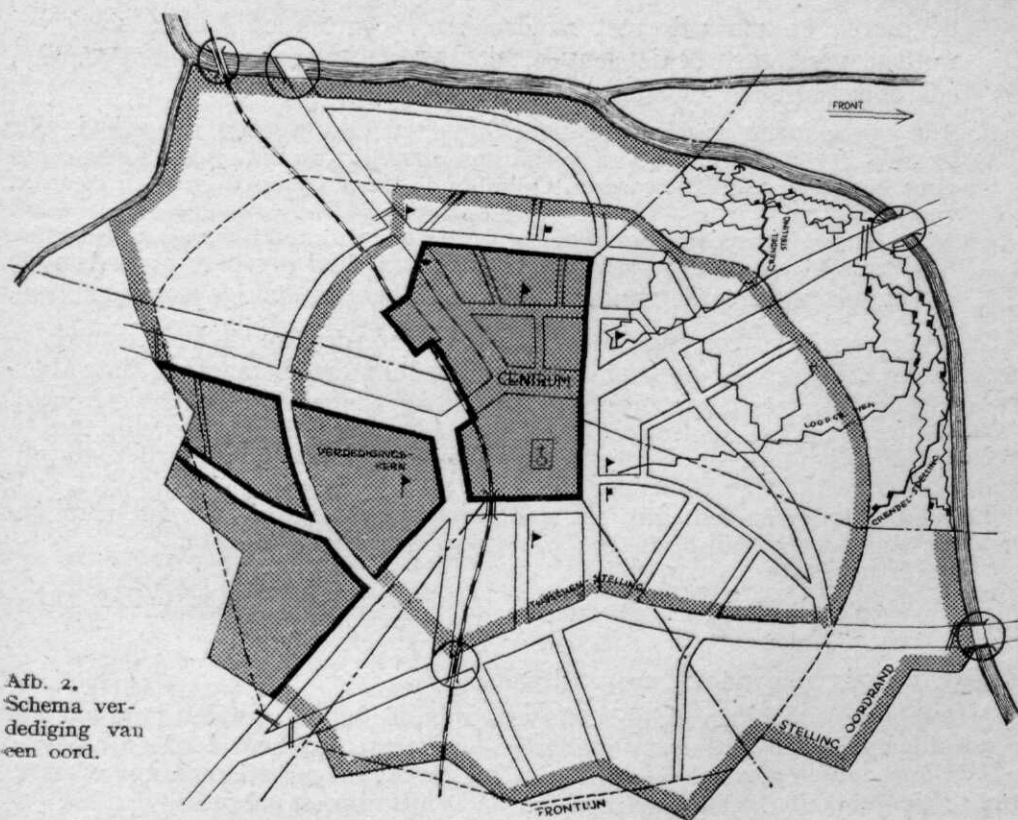
de stelling aan den rand van het oord, de tussenstelling en de kernstelling (zie afbeelding 1).

Bovendien werd in de stad gebouwd een systeem van steunpunten, welke laatsten door loopgraven met elkander en met de kringstellingen waren verbonden, zoodat het geheele oord tot één onneembare vesting werd. Het stellingsysteem van de binnen verdediging was in vakken verdeeld, elk vak was een samenstel van steunpunten, een klein fort op zichzelf (zie afbeelding 2).

a. *De stelling aan den rand van het oord.* Deze was het belangrijkste gedeelte van de binnenverdediging en moest daarom het meest worden versterkt. Zij bestond veelal uit minstens één, zoo mogelijk twee tot drie doorlopende loopgraafsystemen, vormende een diepe hoofdweerstandsstrook. In de hoofdweerstandsstrook van de stelling aan den rand van het oord werden alle mogelijkheden benut om van de bestaande terreinvoorwerpen sterke steunpunten te maken.

De frontlijn van de hoofdweerstandsstrook liet men bij goede pantserafweermogelijkheden liefst niet samenvallen met de randen van het oord; zij werd dikwijls meer vooruitgeschoven. Bij ongunstige pantserafweermogelijkheden gaf men er de voorkeur aan haar dwars door het oord te leggen.

b. *Steunpuntensysteem.* Een oord kan goed worden ingericht voor steunpuntenverdediging, als de huizen, de stallen en schuren massieve bouwwerken vormen, overzichtelijk zijn gegroepeerd en voorzien zijn van kelders. Breede straten en vrije pleinen begunstigen het gebruik van zware wapenen in het centrum van het oord. De steunpunten moesten elkander wederkeerig met vuur kunnen ondersteunen. Zij werden voorzien van rondom gesloten vechtwagen- en infanterie-

Afb. 2.
Schema ver-
dediging van
een oord.

hindernissen en voorts bevoorraad met noodrantsoenen. Huizenblokken, grotere boerderijen, fabrieken enz., vormden kernpunten der verdediging. Indien tusschen de steunpunten groote intervallen bestonden moesten mobiele reserves ter beschikking zijn om tusschen de steunpunten te opereeren. Op de scheidingslijn tusschen de vakken moesten steunpunten als verbindingsorganen worden gebouwd.

c. *Tusschenstellingen en kernstellingen*: Deze werden volgens dezelfde beginselen ontworpen als de stelling aan den oordrand. Veel aandacht werd besteed aan de stadskern, die de laatste verdedigingsmogelijkheid vormde.

Bij de uitvoering van versterkingskunstigen arbeid golden de volgende bepalingen :

- a. Aantal en omvang der verdedigingswerken moeten niet berekend zijn op de ter beschikking staande krachten, doch moeten rekening houden met het opnemen van reserves.
- b. Voor het bouwen der verdedigingswerken moet een urgentieprogramma worden opgemaakt. Het urgentieprogramma moet zich richten naar den tactischen toestand en de plaatselijke omstandigheden. Het zwaartepunt in het urgentieprogramma ligt in den regel op de tevoren onderkende zwaartepunten der verdediging en op de stelling in den rand van het oord.
- c. Tijdig te voren moet het schootsveld worden vrijgemaakt. *Alles* wat de vuuruitwerking hindert moet worden afgebroken. In alle huizen moeten

de muren en plafonds met zandzakken, schotten en balken scherfvrij worden versterkt. Schietsleuven, doorbrekingen en verbindingsgangen, ook onderaardsche, moeten worden aangelegd.

- d. Alle opstellingen van vuurwapenen moeten zoo worden aangelegd, dat straten, erven en tuinen van verborgen opstellingen uit onder flankerend vuur genomen kunnen worden. Opvallende kazematten in straten trekken vijandelijk vuur.
- e. Alle soorten versperringen moeten onder gebruikmaking van natuurlijke hindernissen zoodanig worden gebouwd, dat de aanvallers al naderende in het geconcentreerde vuur van de mitrailleurs en overige wapens komen.

De vakgrenzen der compagnieën en bataljons werden tot de stadskern doorgetrokken. Zij mochten nimmer samenvallen met een belangrijke aanvalsas. De verdediging van een dergelijke as moest aan één eenheid worden toevertrouwd.

In het centrum moesten gevechtsgroepen bestaande uit infanterie op auto's, vechtwagens, artillerie op rupsbandaffuit enz. voor tegenacties worden gereedgehouden.

Bovendien moesten echter in elk steunpunt kleine reserves worden achtergehouden, die voor beperkte tegenacties konden worden gebruikt.

Betreffende eenige bijzondere onderwerpen werden nog onderstaande richtlijnen gegeven :

Zware infanteriewapenen en artillerie.

Men moet er naar streven bij het gevecht om de stelling aan den rand van het oord afdelingen en batterijen artillerie, geconcentreerd vuur te doen afgeven.

Het kan echter noodzakelijk zijn, dat bij gevechten om steunpunten en straten sectiën en zelfs stukken artillerie afzonderlijk worden gebruikt.

Hoe dichter het gevecht het centrum van het oord nadert, hoe meer men gebruik moet maken van kleine gevechtsgroepen die veelvuldig in tegenstooten worden ingezet.

De zware infanteriewapenen en de artillerie met inbegrip van de luchtdoelartillerie worden in deze omstandigheden verdeeld over de infanterie en in de kleine plaatselijke gevechten onder de bevelen van de infanterie gesteld.

In het bijzonder moet aandacht worden besteed aan de keuze van de artilleriestellingen. Hiertoe zijn geschikt tuinen, pleinen, parken en, door het opruimen van huizen ontstane, open plekken. Veel zorg moet worden besteed aan schootsvelden voor pantserafweerwapens.

Vechtwagens en pantserafweer.

Bij den strijd om de toegangen tot het oord en om de stelling aan den rand van het oord moeten vechtwagens in gesloten verbanden begeleid door vechtwageninfanterie in tegenacties worden ingezet. Bij het gevecht om straten moeten zij in toenemende mate in kleinere groepen en ten slotte zelfs alleen worden gebruikt.

Vechtwagens met beschadigd voortbewegingsmechanisme kunnen als kazematten worden gebruikt.

Vechtwagenbestrijding op korten afstand met geïmproviseerde middelen, kan in het gevecht om oorden een belangrijke rol spelen. Zij moet bij de verdediging van oorden steeds voorbereid zijn. De beweeglijke reserves moeten beschikken over eenige patrouilles, die afgericht zijn op den strijd tegen vechtwagens op korten afstand.

De passieve vechtwagenafweer kan in een oord zeer gemakkelijk worden georganiseerd door gebruik te maken van huizen, hindernissen, enz.

Een vijandelijke vechtwagenaanval wordt in een oord sterk gekanaliseerd. Bovendien worden vechtwagens in een oord gedwongen tot zeer langzaam en voorzichtig voorwaarts gaan, waardoor zelfs zwakke pantserafweerkrachten belangrijke diensten kunnen bewijzen.

Waarnemingsposten en verbindingen.

De bedektheid van een oord maakt het noodzakelijk, dat onder gebruikmaking van het bestaande net van telefoonverbindingen een nauwmazig net van waarnemingsposten over het oord wordt gelegd. Hooge gebouwen, schoorsteenen, kerktorens enz. geven goede waarnemingsmogelijkheden.

Bij den aanleg van veldkabelverbindingen moet men rekening houden met ineenslopende huizen, branden enz. Het verdient hierom aanbeveling deze kabels te leggen in rioleeringen en kabelsleuven.

Van veel belang is het, dat opruimingsploegen beschikbaar zijn om in voorkomende gevallen het verband tusschen door ineenslopende huizen geïsoleerde steunpunten tot stand te brengen.

Uit de lijst van voorbereidingen van allerlei aard verdient nog vermelding de wenk om een rechte breede straat te bestemmen tot landingsterrein voor Fieseler—Storchvliegtuigen en zoo mogelijk een landingsterrein voor Junkertransportvliegtuigen in te richten.

Bovengenoemde richtlijnen en wenken, die een korte weergave vormen van den inhoud van dit Duitsche voorschrift vormden den grondslag voor de maatregelen, welke door de Duitschers in talrijke steden van ons land werden genomen.

Zooals reeds in den aanhef van deze beschouwing werd opgemerkt is het een vraag van volkenrechtelijken aard of deze ver achter het front getroffen veiligheidsmaatregelen de grens, van het, ten behoeve van de krijgsverrichtingen noodzakelijke, overschrijden. In ieder geval zijn zij oorzaak geweest, dat talrijke mooie steden ernstig werden beschadigd en zonder rekening te houden met de behoeften en de belangen der bewoners, werden omgebouwd tot ware vestingen.

Het is een groote verantwoording, welke de Duitsche legerleiding met het tenuitvoerleggen van deze maatregelen op zich heeft genomen. Maatregelen, die hoewel zij geen menschenlevens kostten, aan de dierbaarste bezittingen van ons volk groote schade hebben toegebracht.

Militair technisch gezien leveren bovengenoemde beschouwingen weinig nieuwe gezichtspunten.

Zij bevestigen het reeds vóór 1940 bestaande vermoeden, dat oorden in den strijd tegen vechtwagenverbanden een belangrijke rol zouden spelen.

Hoewel door de Franschen in 1940 dit tactische beginsel reeds was aanvaard hebben zij in onvoldoende mate de consequenties getrokken uit dezen stelregel. De Duitschers daarentegen hebben vooral bij den terugtocht van het Oostfront in alle opzichten partij getrokken van de verdedigingsmogelijkheden, welke de oorden in het uitgestrekte en wegenarme Oost-Europeesche gebied verschaften.

Adres van Redactie en Administratie van De Militaire Spectator

Wij verzoeken alles wat bestemd is voor Directie, Redactie en Administratie zonder vermelding van persoonsnamen te adresseeren:

Aan DE MILITAIRE SPECTATOR *Moorman's Periodieke Pers*, Bezuidenhout 9, Den Haag